

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดใน ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศและประเทศไทย

ในบทนี้ จะเป็นการศึกษาถึงมาตรการที่เป็นกฎระเบียบในการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของสหภาพยุโรป ว่ามีมาตรการอย่างไรในการแก้ไขปัญหาการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีรายละเอียดดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

3.1 กฎหมายระหว่างประเทศในการจัดการของเสียอันตราย

3.1.1 กฎระเบียบว่าด้วยการพิทักษ์ชั้นโอโซน¹

กฎระเบียบฉบับนี้เป็นการออกกฎหมายเพื่อพิทักษ์ชั้นโอโซนจากสาร CFC หรือที่มีชื่อเรียกทางวิทยาศาสตร์ว่า “Chlorofluoro-Carbons” ซึ่งเป็นสารที่ใช้แพร่หลายกับสารประกอบอุตสาหกรรมในหลายสาขาการผลิตเป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จาก

1) ใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องทำความเย็นต่างๆ โดยสาร CFC จะถูกใช้เป็น Refrigerant หรือตัวพาความร้อนในอุปกรณ์ทำความเย็นต่างๆ เช่น ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น สาร CFC ที่นิยมใช้คือพวก CFC-11 และ CFC-12 ซึ่งใช้ปีละประมาณ 250,000 ตัน

2) ใช้ในอุตสาหกรรมทำ Aerosols โดยใช้สาร CFC เป็นตัว Propellant หรือสารขับเคลื่อน เพื่อใช้ฉีดสารภายในออกมา เช่น ในกระป๋องสเปรย์สีฟัน และอื่นๆ ซึ่งปัจจุบันเป็นที่นิยมใช้กันมาก ปีหนึ่งๆ จะมีการใช้ประมาณ 300,000 ตัน ซึ่งเป็นสาร CFC จำพวก CFC-11 CFC-12 CFC-13 และ CFC-14

3) ใช้ในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด โดยจะใช้เป็นตัวทำละลาย (Solvents) เนื่องจากสาร CFC สามารถใช้ผสมกับตัวทำละลายอื่นๆ เช่น แอลกอฮอล์ อะซีโตน ซึ่งสารผสมที่ได้จะเป็นตัวทำละลายที่มีคุณสมบัติดีมาก โดยจะใช้เป็นตัวทำความสะอาดแผงวงจร

¹ ไพโรจน์ มินเดิน. (2538). ความสัมฤทธิ์ผลในการพิทักษ์ชั้นโอโซนตามกฎหมายระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 21-23.

อิเล็กทรอนิกส์ (Microchip) และเครื่องมือที่มีความละเอียดต่างๆ สาร CFC ที่ใช้คือ CFC-113 ใช้ปีละประมาณ 180,000 ตัน

4) ใช้ในอุตสาหกรรมผลิตพลาสติกและโฟม โดยสาร CFC จะถูกใช้เป็นตัวเป่าพอง (Blowing Agent) ในขบวนการโพลีเมอร์ไรเซชัน การใช้ประมาณปีละ 260,000 ตัน

5) ใช้ในอุตสาหกรรมผลิตเครื่องดับเพลิง โดยจะใช้สาร Halon เป็นตัวดับเพลิง ซึ่งสามารถใช้ดับไฟได้ดีมาก มีประสิทธิภาพสูง และไม่เป็นพิษ Halon ที่นิยมใช้คือ Halon 1211 1301 และ 2401 ปีหนึ่งๆ ใช้ประมาณ 25,000 ตัน

6) การประยุกต์ใช้งานอื่นๆ เช่น ใช้เป็นตัวหล่อลื่น (Lubricant) เช่นในน้ำมันหล่อลื่น น้ำมันเครื่องชนิดต่างๆ และใช้เป็นของเหลวเฉื่อย (Inert Liquid) เป็นต้น

3.1.1.1 อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยการพิทักษ์ชั้นโอโซน พ.ศ.2528 (Vienna Convention for the Protection of Ozone Layer 1985)²

นับตั้งแต่ได้มีการค้นพบว่าสาร CFC เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการทำลาย ชั้นโอโซนในบรรยากาศ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Program-UNEP) จึงได้จัดให้มีการประชุมหลายครั้งเพื่อปรึกษาหารือและหาทางแก้ไขในเรื่องนี้จนกระทั่งได้มีการประชุมครั้งสำคัญเกี่ยวกับการป้องกันชั้นโอโซน ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรียในระหว่าง วันที่ 18-22 มีนาคม ค.ศ.1985 ซึ่งในการประชุมในครั้งนั้นที่ประชุมได้มติเห็นชอบว่าร่วมกันในร่างอนุสัญญาดังกล่าวเป็นจำนวนถึง 22 ประเทศ ซึ่งในการประชุมครั้งนั้นประเทศไทยไม่ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุม ดังนั้นจึงมิได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาดังกล่าวแต่ต่อมาประเทศไทยก็ได้ภาคยานุวัติแก่อนุสัญญานี้ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2532 (ค.ศ.1989) ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับที่ได้ให้สัตยาบันแก่พิธีสารกรุงมอนทรีออลว่าด้วยสารที่ทำลายชั้นโอโซน พ.ศ.2530 (Montreal Protocol on Substances That Deplete the Ozone Layer 1987)³ ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดในหัวข้อต่อไป และในปัจจุบันอนุสัญญาฯ ดังกล่าวมีผลใช้บังคับแล้วเนื่องจากมีรัฐได้ให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติครบ 20 รัฐ ทั้งนี้ตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 17 ของอนุสัญญาฯ ดังกล่าว

² Vienna Convention for the Protection of Ozone Layer 1985.

³ สนธิสัญญานี้มุ่งไปที่การจำกัดการใช้กลุ่มสารประกอบประเภทไฮโดรคาร์บอน-ฮาโลเจนซึ่งพบว่ามีส่วนสำคัญในการทำลายชั้นบรรยากาศโอโซน โดยสารทำลายชั้นโอโซนทั้งหมดนี้มีส่วนผสมของคลอรีนหรือโบรมีนประกอบอยู่ด้วย (ในขณะที่สารที่ประกอบด้วยฟลูออรีนเท่านั้นจะไม่ทำลายชั้นโอโซน) สนธิสัญญาได้จำแนกสารทำลายชั้นโอโซนออกเป็นกลุ่มๆ โดยแบ่งเป็นตารางมาลาที่ระบุถึงจำนวนปีที่การผลิตสารเหล่านี้จะต้องยุติลงและหมดสิ้นลงไปมากที่สุด

1) หน้าที่และพันธกรณีของรัฐภาคี

หน้าที่และพันธกรณีของรัฐภาคีที่จะต้องดำเนินการตามอนุสัญญาฯ นี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน คือ

1.1) ทางด้านวิชาการ รัฐภาคีจะต้องริเริ่มดำเนินการตามความเห็นสมควร เพื่อร่วมมือกันในการดำเนินการค้นคว้าวิจัย และการประเมินผลในทางวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ โดยอาจจะดำเนินการด้วยตัวเอง หรืออาจจะร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

1.1.1) ขบวนการทางกายภาพและทางเคมีที่อาจส่งผลต่อชั้นโอโซนได้

1.1.2) ผลกระทบที่เกิดต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของชั้นโอโซน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่เกิดจากรังสีอัลตราไวโอเล็ตที่เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต

1.1.3) ผลกระทบในทางภูมิอากาศที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงชั้นโอโซน

1.1.4) สสาร ทางปฏิบัติ ขบวนการ หรือการกระทำต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อชั้นโอโซน

1.1.5) สารทดแทน หรือเทคโนโลยีอื่นๆ

1.1.6) ผลกระทบในทางเศรษฐกิจและทางสังคม

นอกจากนั้นแล้ว รัฐภาคียังมีหน้าที่ที่จะต้องร่วมมือกันเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยและการเฝ้าสังเกต รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์โดยผ่านทางศูนย์ข้อมูลโลก (World Data Centers) อย่างเป็นทางการด้วย (มีข้อสังเกตว่าศูนย์ข้อมูลโลกที่กล่าวข้างต้นนั้น ผู้ร่างฯ อาจมีความประสงค์ที่จะให้มีความหมายรวมถึงศูนย์ข้อมูลโลกที่มีอยู่แล้วและที่อาจจะจัดตั้งขึ้นในอนาคตด้วย ดังนั้น จึงได้ใช้คำว่า “Centers”

2) ทางด้านกฎหมาย

สำหรับพันธกรณีของรัฐภาคีในทางด้านกฎหมายนั้น มีดังนี้ คือ

2.1) รัฐภาคีจะต้องออกกฎหมายกำหนดมาตรการที่สมควรตามบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ หรือพิธีสารของอนุสัญญาฯ เพื่อป้องกันสุขภาพของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ที่ส่งผลทำให้ชั้นโอโซนเปลี่ยนแปลงไป

2.2) รัฐภาคีจะต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายหรือทางฝ่ายบริหารที่สมควรหรือเหมาะสม และจะต้องร่วมมือกันเพื่อกำหนดนโยบายที่เหมาะสม และสอดคล้องกันในการควบคุม จำกัด ลด หรือป้องกันการกระทำของมนุษย์ที่มีผลหรืออาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงชั้นโอโซน

2.3) รัฐภาคีจะต้องร่วมมือเพื่อกำหนดมาตรการร่วมกัน รวมทั้งกำหนดวิธีการและมาตรฐานต่างๆ เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ นี้ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะยอมรับตามพิธีสารและภาคผนวกของอนุสัญญาฯ นี้ด้วย

3.1.1.2 พิธีสารกรุงมอนทรีออลว่าด้วยสารที่ทำลายชั้นโอโซน พ.ศ.2530 (The Montreal Protocol on Substances that Deplete Ozone Layer 1987)⁴

ภายหลังจากที่ได้รับการลงนามในอนุสัญญากรุงเวียนนาแล้ว ได้มีการประชุมเพื่อกำหนดมาตรการในรายละเอียดต่างๆ ที่จะใช้ในรูปของพิธีสาร(Protocol) ซึ่งแต่เดิมแนวความคิดในการกำหนดมาตรการรายละเอียดเกี่ยวกับสารที่ส่งผลต่อการทำลายชั้นโอโซนนั้นมีความแตกแยกกันออกเป็น 2 กลุ่มดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นแต่อย่างไรก็ดี ก่อนที่จะมีการประชุมในครั้งที่ 2 เพื่อตกลงรับพิธีสารนั้น ได้เกิดเหตุการณ์ขึ้น 2 เหตุการณ์ซึ่งส่งผลทำให้แนวโน้มหรือท่าทีของประเทศต่างๆ ที่ขัดแย้งกันเริ่มลดน้อยลงและในที่สุดก็สามารถตกลงกันได้ เหตุการณ์ทั้ง 2 เหตุการณ์นั้นก็คือ 1) การที่กลุ่มนักวิจัยของประเทศอังกฤษได้ประกาศถึงการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่เนื่องมาจากการเกิดรอยร้าวของชั้นโอโซนที่ขั้วโลกใต้ (Antarctic Hole) ในช่วงฤดูใบไม้ผลิในปี พ.ศ.2525(ค.ศ.1982) ถึงปี พ.ศ.2527(ค.ศ.1984) รวมทั้งผลการตรวจวัดองศาความเย็นของสหรัฐอเมริกาได้ยืนยันผลการวิจัยของนักวิจัยอังกฤษดังกล่าวด้วย 2) กลุ่มผู้ผลิตสาร CFC ที่สำคัญๆ ต่างเห็นด้วยและเชื่อมั่นว่าสามารถหาสารทดแทนได้ และต่างต้องการที่จะพัฒนาสารดังกล่าวขึ้นมาให้ได้เป็นเจ้าแรก ถึงแม้ว่าสารทดแทนดังกล่าวจะมีราคาแพงกว่าก็ตาม ดังนั้นจึงทำให้ความขัดแย้งของทั้ง 2 กลุ่มเริ่มน้อยลง จนสามารถตกลงกันได้ในการประชุมที่จัดขึ้นที่กรุงมอนทรีออล ประเทศแคนาดาในระหว่าง วันที่ 14-16 กันยายน พ.ศ. 2530 (ค.ศ.1987) ซึ่งในการประชุมในครั้งนี้ได้จัดทำพิธีสารว่าด้วยสารที่ทำลายชั้นโอโซนขึ้นมา ทั้งนี้ โดยอาศัยบทบัญญัติของ อนุสัญญาฯ นั้นเองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติตามให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้นมาซึ่งการประชุมในครั้งนี้ได้มีรัฐต่างๆ เข้าร่วมและลงนามในพิธีสารฯ นี้เป็นจำนวนถึง 24 ประเทศ ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วยพร้อมทั้งมีองค์การระหว่างประเทศและองค์การต่างๆ

⁴ The Montreal Protocol on Substances that Deplete Ozone Layer 1987. (hereinafter called "The Montreal Protocol")

เข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์เป็นจำนวนถึง 29 องค์การด้วยกันแต่ทว่าประเทศจีนและอินเดีย ซึ่งมีประชากรรวมกันมากกว่า 1 ใน 3 ของประชาชนโลกยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีในต่อมา พิธีสารฯ ดังกล่าวก็มีผลบังคับใช้นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2532 (ค.ศ.1989) และในปัจจุบันมีรัฐที่ได้ให้สัตยาบันเป็นจำนวน 81 ประเทศ ซึ่งรวมทั้ง ประเทศจีน และ อินเดีย ด้วย

1) มาตรการทางกฎหมาย

พิธีสารฉบับนี้ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์และมาตรการในรายละเอียดต่างๆ ที่รัฐภาคีมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามเพิ่มมากขึ้นและมีความแน่นอนมากยิ่งขึ้นด้วย มาตรการต่างๆ ที่ได้กำหนด ได้แก่ มาตรการควบคุมการใช้และการผลิตสารที่ส่งผลทำให้ชั้นโอโซนลดน้อยลง รวมทั้งมาตรการที่จะมาใช้ประกอบนอกภาคี เป็นต้น ทั้งนี้ โดยที่พิธีสารฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะควบคุมสารเคมี 2 กลุ่มหลัก ซึ่งสารเคมีเหล่านี้เป็นสารที่มีประสิทธิภาพหรือศักยภาพในการทำลายชั้นโอโซนได้ดี สารเคมีทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าวนั้นก็คือ

สารกลุ่มที่ 1 ได้แก่ สาร CFC รวม 5 ชนิด CFC – 11, CFC – 12, CFC – 113, CFC – 114 และ CFC -115

สารกลุ่มที่ 2 ได้แก่ สาร Halon รวม 3 ชนิด คือ Halon – 1211, Halon – 1301 และ Halon – 2402

ซึ่งพิธีสารฉบับนี้ได้บัญญัติไว้ใน ข้อ 2 โดยกำหนดให้รัฐภาคีจะต้องดำเนินการลดปริมาณการใช้สารที่ถูกควบคุมทั้ง 2 กลุ่มให้น้อยลงทีละขั้นๆ ตามระยะเวลาดังต่อไปนี้ คือ

สารกลุ่มที่ 1 ระยะที่ 1 นับตั้งแต่วันที่ 1 ก.ค. 2532 ปริมาณการใช้สารรวมต่อปีจะต้องไม่เกินกว่าระดับการใช้ในปี 2529

ระยะที่ 2 นับตั้งแต่วันที่ 1 ก.ค. 2536 ปริมาณใช้สารรวมต่อปีจะต้องไม่เกิน ร้อยละ 80 ของการใช้ในปี 2529

ระยะที่ 3 นับตั้งแต่วันที่ 1 ก.ค. 2541 ปริมาณการใช้สารรวมต่อปีจะต้องไม่เกิน ร้อยละ 50 ของการใช้ในปี 2539

สารกลุ่มที่ 2 นับตั้งแต่วันที่ 1 ก.ค. 2535 ปริมาณการใช้สารรวมต่อปีจะต้องไม่เกินระดับที่เคยใช้ในปี 2529

2) มาตรการควบคุมการผลิต

สำหรับการผลิตก็เช่นกัน รัฐภาคีจะต้องลดปริมาณการผลิตสารดังกล่าวตามระยะเวลาดังต่อไปนี้ คือ

สารกลุ่มที่ 1 ระยะที่ 1 ในปี 2532 รัฐบาลต้องผลิตไม่เกินกว่าระดับการผลิต ในปี 2529 (ยกเว้นเพื่อการจำหน่ายแก่ประเทศที่กำลังพัฒนาเพิ่มได้อีก ร้อยละ 10)

ระยะที่ 2 ในปี 2536 ต้องผลิตไม่เกินร้อยละ 80 ของระดับการผลิตในปี ในปี 2529 (ยกเว้นเพื่อการจำหน่ายแก่ประเทศที่กำลังพัฒนาเพิ่มได้อีก ร้อยละ 10)

ระยะที่ 3 ในปี 2541 ต้องผลิตไม่เกิน ร้อยละ 50 ของระดับการผลิตในปี 2529 (ยกเว้นเพื่อการจำหน่ายแก่ประเทศที่กำลังพัฒนาเพิ่มได้อีก ร้อยละ 15)

สารกลุ่มที่ 2 นับตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 2535 ปริมาณการผลิตต่อปีจะต้องไม่เกินระดับที่เคยผลิตในปี 2529

จะเห็นได้ว่ามาตรการควบคุมการผลิตนี้เป็นมาตรการที่ใช้กับประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งมีอุตสาหกรรมการผลิตสารดังกล่าวเท่านั้นจะต้องถูกควบคุมการผลิตของตนตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว แต่ทว่าพิธีสารได้กำหนดข้อยกเว้นให้สามารถผลิตเพิ่มขึ้นได้อีก ร้อยละ 10-15 ตามรายละเอียดที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทั้งนี้ โดยให้เหตุผลว่ามีจุดประสงค์เพื่อเหตุผลในทางอุตสาหกรรม (Industrial Rationalization) ของประเทศที่กำลังพัฒนา หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเพื่อจำหน่ายแก่ประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายที่กำลังพัฒนา ที่ความจำเป็นที่จะต้องใช้สารดังกล่าวรวมทั้งเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศที่กำลังพัฒนาดังจะได้อีกต่อไป ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้ นับได้ว่าเป็นมาตรการที่มีความยืดหยุ่น เพราะถ้าหากว่าไม่ได้ระบุไว้เป็นพิเศษก็อาจจะทำให้สารดังกล่าวเกิดการขาดแคลนได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของโลกได้ แต่ปัญหาประการหนึ่งก็คือ เหตุผลดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นเพียงข้ออ้างในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศที่ผลิตสารดังกล่าวก็เป็นได้ ทั้งนี้ เพราะถ้าหากว่ายังไม่สามารถหาสารทดแทนได้ในขณะที่ความต้องการสารดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ย่อมจะส่งผลให้เกิดการขาดแคลนสารดังกล่าวได้และในตอนนั้นเองรัฐที่ผลิตสารดังกล่าวก็สามารถที่จะผลิตสารมาจำหน่ายในราคาที่ไม่สามารถต่อรองได้และปัญหาที่สำคัญของมาตรการนี้อีกประการหนึ่งก็คือ การที่กำหนดว่าในปี 2541 ประเทศที่พัฒนายังคงสามารถผลิตสารได้เป็นจำนวนถึง ร้อยละ 65 ของระดับการผลิตในปี 2529 ซึ่งเท่ากับ 739,533 ตัน

ดังนั้น จึงทำให้สารจำนวนดังกล่าวสามารถถูกปล่อยออกขึ้นไปสู่ชั้นบรรยากาศได้อีกเป็นประมาณ 739,533 ตัน ซึ่งอาจจะส่งผลทำให้เกิดการทำลายชั้น โอโซนให้เลวลงไปกว่าเดิมมากจนไม่อาจจะแก้ไขให้หมดไปได้ภายในระยะเวลาอันสั้นเป็นแน่ นอกจากนั้นข้อบกพร่องของมาตรการควบคุมการผลิตนี้อีกประการหนึ่งก็คือ ไม่มีกำหนดเวลาในการเลิกหรือหยุดการผลิตไว้แต่อย่างใด เป็นเพียงแต่ลดจำนวนการผลิตให้น้อยลงเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าพิธีสารจะได้กำหนดปริมาณที่ต้องการควบคุมไว้เท่านั้นก็ตาม แต่รัฐภาคีสามารถออกมาตรการภายในรัฐของตนในการควบคุมการใช้และการผลิตสารดังกล่าวให้เข้มงวดมากกว่าที่กำหนดไว้ใน พิธีสารอย่างไรก็ได้ทั้งนี้เป็นไปตามข้อ 2 วรรค 11⁶ ของ พิธีสาร

3.2 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของสหภาพยุโรป

แนวคิดในการควบคุมการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของสหภาพยุโรป กลุ่มประชาคมยุโรป คือ การรวมตัวของประเทศสมาชิกในยุโรปจำนวน 15 ประเทศ เพื่อสร้างประชาคมร่วมกันอันเป็นหลักประกันด้านสันติภาพร่วมกันของภูมิภาคยุโรป และการกำหนดนโยบายร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจ โดยมีประชาคมเศรษฐกิจยุโรป การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมให้มีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันรวมถึงการออกกฎหมายร่วมกัน ที่ชาติสมาชิกจะต้องรับเอาและนำไปปฏิบัติด้วย

ในด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมในประชาคมยุโรปนั้น⁶ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป เพื่อให้เกิดตลาดร่วมทางเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการเคลื่อนไหวอย่างเสรีของสินค้า แรงงาน เงินทุน และการบริการ ซึ่งไม่มีจุดมุ่งหมายต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากโดยสภาพของสิ่งแวดล้อมและมลพิษนั้นสามารถกระจายและแพร่ผ่านพรมแดนได้ง่าย การออกกฎหมายสิ่งแวดล้อมจึงกระทบต่อการเคลื่อนไหวอย่างเสรีของสินค้า โดยแนวนโยบายมาตรการสิ่งแวดล้อมในกฎหมายสิ่งแวดล้อมของประชาคมยุโรป วางกรอบไว้กว้างดังนี้ เพื่อที่จะรักษาคุ้มครอง และปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะสนับสนุนการคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์ และเพื่อที่จะก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ ในทรัพยากรอย่างระมัดระวัง

แต่ในระยะต่อมาเกิดความกดดันทางการค้า ที่ทำให้เกิดมีการปรับปรุงระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยนำหลักการ “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” มาบังคับใช้เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบทางสิ่งแวดล้อม ในปี พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) คณะมนตรีสหภาพยุโรปได้ลงนามในการประกาศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแห่งชาติว่า สมควรที่พัฒนากฎหมายแห่งชาติว่าด้วยความรับผิดชอบและการชดเชยค่าเสียหายอันเกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งคณะมนตรีสหภาพยุโรป ได้รับเอาอนุสัญญา

⁶ The Montreal Protocol. Art. 2 “Control Measures 11. Notwithstanding the provisions contained in this Article and Articles 2A to 2I Parties may take more stringent measures than those required by this Article and Articles 2A to 2I.”

⁶ Europa. (2002). *Environment Action Program : EAP*. เข้าถึงได้จาก: <http://ec.europa.eu/environment/newprg/index.htm>

นี้ และได้ให้สัตยาบัน ซึ่งในอนุสัญญานี้ได้กำหนดเรื่อง หลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด สำหรับบุคคลผู้ดำเนินกิจกรรมอันเป็นอันตราย หรือกรณีที่มีสถานที่เก็บของเสียชนิดถาวรในเวลาที่มีความเสียหายเกิดขึ้น ทั้งนี้ ยังกำหนดการชดเชยความเสียหายที่เหมาะสมสำหรับความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นมาตรการในการป้องกันการเกิดมลภาวะและการดำรงรักษาสิ่งแวดล้อม

นโยบายและการปฏิบัติการของประชาคมยุโรปมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้แก่ การจัดโครงการปฏิบัติการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environment Action Program-EAP) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีหลักการที่สำคัญ 2 หลัก ดังนี้

การรวมความสำคัญทางสิ่งแวดล้อมในขอบเขตนโยบายหลัก อันเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งเป้าหมายในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม สามารถประสบความสำเร็จได้ด้วยนโยบายในการป้องกันสาเหตุของการทำลายสิ่งแวดล้อม

การแทนที่ระบบที่ใช้วิธีการสั่งการและควบคุม โดยการก่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายหลายประเภท เช่น รัฐบาล ภาคอุตสาหกรรม และสาธารณชน เป็นต้น

เครื่องมือที่ประชาคมยุโรปนำมาใช้มีหลายประเภทร่วมกัน⁷ ได้แก่

1) การนิติบัญญัติในการกำหนดมาตรฐานสิ่งแวดล้อมเป็นรูปแบบในการจัดตั้งเป็นระดับของการคุ้มครองสุขภาพประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีความเสี่ยงสูง

2) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อสนับสนุน กระบวนการผลิต กรรมวิธีการผลิต และการใช้ผลิตภัณฑ์โดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3) มาตรการสนับสนุนเพื่อช่วยส่งเสริม เช่น การพัฒนาทางเทคโนโลยี และการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้บริโภค เป็นต้น

4) มาตรการการสนับสนุนทางการเงิน เช่น การตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ประชาคมยุโรปได้มีการรณรงค์ให้ประเทศสมาชิกร่วมมือกันในการรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อม การจัดการเกี่ยวกับของเสียที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบที่มีสภาพเป็นพิษ และเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญมากในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชน จึงมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายออกมาบังคับใช้มากมาย ซึ่งล่าสุดก็เป็นการกำจัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่เรียกว่า กฎระเบียบว่าด้วยการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นระเบียบปฏิบัติ (Directives) ของสหภาพยุโรป ห้ามใช้สารอันตราย 6 ชนิด ในการผลิตผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและ

⁷ Kurt Dekeletacre. (1993). *The European Environment Policy and the Use of Market-Based Instrument*. n.p. ELSH Law Review. pp 4-5.

อิเล็กทรอนิกส์ คือ สารตะกั่ว (Pb), พรอท (Mg), แคดเมียม (Cd), โครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr-VI), สารโพลีโบรมิเนท-ไบฟีนิล (PBB) และ สารโพลีโบรมิเนท-ไดฟีนิล-อีเทอร์ (PBDE) ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2549 เป็นต้นไป⁸

1) ขอบเขตของผลิตภัณฑ์ ที่อยู่ในข่าย (ความหมายของ “ผลิตภัณฑ์”)

1. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ทุกชนิด ที่ใช้/ผลิต ไฟฟ้ากระแสสลับต่ำกว่า 1,000 โวลต์ หรือ ใช้, ผลิตไฟฟ้ากระแสตรงต่ำกว่า 1,500 โวลต์
2. แบ่งผลิตภัณฑ์ออกเป็น 10 กลุ่ม⁹ ซึ่งรวมของเล่น เครื่องมือช่าง เครื่องมือวัด และเครื่องมือแพทย์ แต่ยังไม่บังคับกับเครื่องมือวัดและ เครื่องมือแพทย์ ในขณะนี้
3. ไม่รวมเครื่องจักร, เครื่องใช้อุตสาหกรรม (ขนาดใหญ่ที่ติดอยู่กับที่)
4. ไม่รวมบรรจุภัณฑ์ และ วัสดุสิ้นเปลือง¹⁰

2) ขอบเขต การควบคุม

เครื่องใช้ไฟฟ้าที่นำไปวาง ในตลาด EU (Put Into Market)¹¹

3) ผู้รับผิดชอบ

1. ผู้ผลิตที่เป็นเจ้าของตราผลิตภัณฑ์
2. ผู้นำเข้า กรณีที่ไม่มีผู้ผลิต หรือตัวแทนในประเทศ

⁸ ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (เอ็มเทค) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2547). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสารปนเปื้อนในผลิตภัณฑ์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. หน้า 1.

⁹ ขอบเขตของสินค้า สินค้าที่จัดเป็นผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Electrical and Electronic Equipment: EEE) ครอบคลุมสินค้า 10 ประเภท คือ (1) เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่ที่ใช้ในครัวเรือน, (2) เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กที่ใช้ในครัวเรือน, (3) อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและ โทรคมนาคม, (4) อุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับผู้บริโภค เช่น โทรทัศน์ กล้องถ่ายภาพวิดีโอ เครื่องดนตรีที่ใช้ไฟฟ้า ฯลฯ, (5) อุปกรณ์ให้แสงสว่าง เช่น หลอดไฟนีออน หลอดไฟประเภทต่างๆ (6) เครื่องมือไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เช่น สว่านไฟฟ้า จักรเย็บผ้า ฯลฯ, (7) ของเล่นเด็ก อุปกรณ์ให้ความบันเทิง เครื่องกีฬาที่ใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์, (8) เครื่องมือทางการแพทย์, (9) เครื่องตรวจสอบและควบคุม, (10) เครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ เช่น ตู้จำหน่ายเครื่องดื่มอัตโนมัติ

¹¹ ThaiRoHS.org. (11/4/2551). เข้าถึงได้จาก: http://www.rohs.org/index2.php?option=com_content&task=view&id=21. p. 2.

¹⁰ *Ibid.* p. 3.

4) ข้อบังคับ

1. ห้ามใช้สารอันตราย 6 ชนิด ในผลิตภัณฑ์ทุกชนิด ที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของระเบียบ EU-RoHS
2. อาจมีการพิจารณาการสั่งห้ามใช้สารพิษชนิดอื่น และการใช้สารอื่น ที่ปลอดภัยกว่าทดแทนเมื่อหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพียงพอ

5) รายการ สารที่ห้ามใช้

1. ปรอท ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของ EU-RoHS ทุกชนิด ต้องปลอดสารอันตราย 6 ชนิด ได้แก่ ตะกั่ว ปรอท แคดเมียม โครเมียมเฮกซะวาเลนต์ PBB และ PBDE
2. ห้ามไม่ให้มี ตะกั่ว ปรอท โครเมียมเฮกซะวาเลนต์ PBB และ PBDE ในวัสดุเนื้อเดียวกัน เกิน 0.1% (1,000ppm) โดยน้ำหนัก
3. ห้ามไม่ให้มี แคดเมียม ในวัสดุเนื้อเดียวกัน เกิน 0.01% (100ppm) โดยน้ำหนัก¹²

6) ข้อยกเว้น¹³

มีการกำหนดข้อยกเว้น ในกรณีที่ยังไม่สามารถทดแทนสารที่ถูกห้ามได้

7) วิธีการ บังคับใช้

1. ยังไม่ชัดเจน แต่คาดว่าจะใช้ Self-Declaration ควบคู่กับ “Due Diligence”
2. การนำสินค้าออกวางตลาด ถือเป็นกรรับรองว่า สินค้าเป็นไปตามข้อกำหนด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จะสำรวจสินค้าในตลาด หากมีข้อสงสัยผู้ผลิตต้องแสดงเอกสารและข้อมูลเพื่อยืนยันว่า ได้ทำทุกวิถีทางที่เป็นไปได้ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนแล้ว
3. ยังไม่มีความชัดเจน ในวิธีการแสดง การเป็นไปตามข้อกำหนด

¹² Ibid 10. p. 4.

¹³ สหภาพยุโรปจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เกือบทุกชนิด แต่ก็ยังมีความยืดหยุ่นอยู่บ้าง ในกรณีที่พิสูจน์ได้ว่าไม่สามารถหาวิธีอื่นมาใช้เพื่อทดแทนสารที่ห้ามได้อย่างเหมาะสมและ หรือ ในกรณีที่พิสูจน์ได้ว่าการเลิกใช้ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมมากกว่าข้อดี ในกรณีเหล่านี้ ระเบียบ RoHS ของ EU ได้กำหนดกลไกให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถเสนอรายการพร้อมหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ให้ EU พิจารณา.

8) บทกำหนดโทษ

บทลงโทษประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดบทลงโทษในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในกรณี
ที่ผู้ผลิตไม่ปฏิบัติตามระเบียบ บทลงโทษที่จะกำหนดต้องมีประสิทธิภาพเป็นธรรมและทำให้เจ็ด
หลาย¹⁴

3.2.1 การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ต่อประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปกรณีศึกษาประเทศอังกฤษ

มาตรการทางกฎหมายของประเทศอังกฤษ ที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดการใช้สาร
อันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีการจัดทำขึ้นภายใต้กฎระเบียบ RoHS
ตามมติคณะกรรมาธิการสหภาพยุโรปของสภาสหภาพยุโรปและคณะมนตรีสหภาพยุโรป ซึ่งเป็น
แนวทางปฏิบัติให้แต่ละประเทศที่เป็นสมาชิกไปปฏิบัติตามข้อตกลง โดยมีสาระสำคัญของ
กฎระเบียบ ดังนี้

กฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและ
อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศอังกฤษ เปลี่ยนเป็นรอบที่ 3 ประเทศอังกฤษ ออกกฎหมาย RoHS มาแล้ว
2 รอบ รอบแรก The Restriction of the Use of Certain Hazardous Substances in Electrical and
Electronic Equipment Regulations 2005 (SI 2005 No. 2748) เมื่อปี 2005 ต่อมาถูกยกเลิกในปี 2006
ด้วย UK-RoHS ฉบับที่ 2 The Restriction of the Use of Certain Hazardous Substances in Electrical
and Electronic Equipment Regulations 2006 (SI 2006 No. 1463) ซึ่งถูกยกเลิกอีกรอบด้วย
UK-RoHS ฉบับที่ 3 The Restriction of the Use of Certain Hazardous Substances in Electrical and
Electronic Equipment Regulations 2008 (SI 2008 No. 37) ซึ่งเริ่มมีผลบังคับใช้แทนกฎหมายฉบับ
เก่าตั้งแต่วันที่ 1 ก.พ. 2008 เป็นต้นไป

3.2.1.1 สาระสำคัญของการบังคับใช้

UK-RoHS ฉบับที่ 3 มีเนื้อหา-สาระสำคัญไม่แตกต่างจากฉบับที่ 2 เท่าใด
นัก ส่วนที่แตกต่างที่เห็นได้ชัดจะเป็นเรื่องความชัดเจนของตัวบทกฎหมาย ที่สะท้อนถึงสภาพความจริง
ในทางปฏิบัติมากขึ้น ประเด็นสำคัญที่กำหนดอย่างชัดเจนใน UK-RoHS ฉบับที่ 3 สามารถสรุปได้ดังนี้

¹⁴ ThaiRoHS.org. *Ibid* 10. p. 5.

UK-RoHS มีข้อกำหนด 2 เรื่องใหญ่ๆ คือ เรื่อง สารต้องห้ามและเรื่อง เอกสารเทคนิค

1) ข้อจำกัดเกี่ยวกับสารต้องห้าม

เหมือน EU-RoHS ทุกประการ คือ ห้ามวางตลาดสินค้าที่มีส่วนผสมของสารอันตราย 6 ชนิด (สารตะกั่ว (Pb) สารปรอท (Hg) สารแคดเมียม (Cd) สารโครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr-VI) สารโพลีโบรมิเนท-ไบฟีนิล(PBB) และสารโพลีโบรมิเนท-ไดฟีนิล-อีเทอร์ (PBDE) เกินขีดจำกัดสูงสุดที่กฎหมายยอมให้มีได้ กล่าวคือ 0.1% โดยน้ำหนักในวัสดุเนื้อเดียวกัน สำหรับ ตะกั่ว ปรอท โครเมียม+6 PBB และ PBDE และ 0.01% โดยน้ำหนักในวัสดุเนื้อเดียวกัน สำหรับ แคดเมียม

2) เอกสารเทคนิค (Technical Documentation)

มาตรา 8¹⁵ ของ SI 2008 No. 37 ระบุให้ ผู้ผลิตต้อง

(1) เตรียมเอกสารเทคนิค หรือข้อมูลอื่น ที่แสดงให้เห็นว่า สินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ใดๆ ที่ตนนำเข้าตลาด สอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมาย

(2) เก็บเอกสารเทคนิคหรือข้อมูลเหล่านี้ เป็นเวลา 4 ปีนับจากวันที่ตนได้นำสินค้าเข้าตลาด

(3) หากเจ้าหน้าที่มีหมายแจ้งของเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้ผลิตต้องนำส่งเอกสารเทคนิคหรือข้อมูลอื่น (หรือสำเนา) ต่อเจ้าหน้าที่ ภายใน 28 วันนับจากวันที่ออกหมายแจ้ง

3.3.1.2 การบังคับใช้กฎหมาย

มาตรา 10¹⁶ (การทดสอบ) ระบุให้เจ้าหน้าที่สามารถซื้อสินค้าเพื่อนำไปทดสอบเพื่อยืนยันความสอดคล้อง ได้ และหากผลทดสอบชี้ว่า สินค้าไม่สอดคล้องหรือมีการออก

¹⁵ The Restriction of the Use of Certain Hazardous Substances in Electrical and Electronic Equipment Regulations 2008. (hereinafter called "SI 2008 No. 37"). Technical documentation 8 "Producers shall: (a) prepare technical documentation or other information showing that any electrical and electronic equipment which they have put on the market complies with the requirements of regulation 7; (b) retain that technical documentation or other information for a period of four years from the date on which they put the equipment on the market; and (c) if the Secretary of State so requests by notice in writing, submit that technical documentation or other information (or copies of it) to the Secretary of State within 28 days of the date of the notice."

¹⁶ SI 2008 No. 37. Test purchases 10 "(1) The Secretary of State may purchase electrical and electronic equipment for the purpose of ascertaining whether the requirements of regulation 7 have been met in respect of it. (2) If, (a) equipment purchased under

หมายบังคับ (Enforcement Notice) เจ้าหน้าที่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (จำเลย) สามารถขออนุญาต นำเอาสินค้าต้องสงสัยนั้นไปทดสอบได้

3.2.1.2.1 อำนาจในการออกหมายแจ้งขอเอกสารและข้อมูล

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ มีเหตุผลให้เชื่อได้ว่า บุคคลใดบุคคลหนึ่ง มีข้อมูลหรือเอกสารอื่น (ที่ไม่ใช่เอกสารเทคนิคหรือข้อมูลอื่น ที่ผู้ผลิตถือครองอยู่) ที่อาจใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ มาตรา 11¹⁷ ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ ในการออกหมายเพื่อแจ้งให้บุคคลนั้น นำเอกสาร,หลักฐานดังกล่าวมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ เพื่อพิจารณา, ใช้เป็นหลักฐานประกอบคดีได้

นอกจากนี้ มาตรา 12¹⁸ ยังให้อำนาจเจ้าหน้าที่

this regulation is submitted to a test: (b) the test leads to the bringing of proceedings for an offence under regulation 15(1)(a) or the serving of an enforcement notice; and (c) a person: (i) from whom the equipment was purchased; (ii) who is a party to the proceedings; or (iii) who has an interest in equipment which is identified as infringing goods in an enforcement notice, requests the Secretary of State to allow that person to have the equipment tested, the Secretary of State shall, if it is practicable for such a test to be carried out, allow that person to have the equipment tested.”

¹⁷ SI 2008 No. 37. Power to require production of documents and information by notice 11 (1) “If the Secretary of State reasonably believes that a person possesses information or documents (other than technical documentation or other information retained by a producer as referred to in regulation 8) which may provide evidence as to whether or not the requirements of Part 2 have been contravened in a particular case or class of cases or by a particular person, the Secretary of State may give that person notice in writing, requiring that person to provide the Secretary of State with that information, those documents, or copies of them. (2) A notice given under paragraph. (1) shall state the period of time within which the person to whom it is given must comply with it: this shall be a period which is reasonable in all the circumstances, and shall not in any event be less than 14 days.”

¹⁸ SI 2008 No. 37. Further powers to obtain evidence 12 (1) “The powers specified in paragraphs (3) and (4) may be exercised where the Secretary of State reasonably believes that their exercise will enable the Secretary of State to obtain evidence as to whether or not the requirements of Part 2 have been contravened in a particular case or class of cases or by a particular person. (2) Before exercising any of the powers specified in paragraph (3) or (4), enforcement officers shall, if so requested, produce a copy of their authorisations to act as enforcement officers.

(3) Enforcement officers may, (a) enter at any reasonable time any premises other than premises occupied only as a person’s residence; (b) examine and investigate: (i) any process of assembly or manufacture; or (ii) any other aspect of the supply, of electrical and electronic equipment, or the component parts of such equipment, taking place on, or organised from, such premises; (c) take such measurements and photographs and make such recordings as are necessary for the purpose of any examination or investigation under sub-paragraph (b)(i); and (d) require any person on such premises to afford them such facilities and assistance with respect to any matters or things within that person’s control or in relation to which that person has responsibilities as are necessary to enable them to exercise any of the powers conferred on them by sub-paragraphs (b) and (c) with due regard to the health and safety of themselves and others.

1. เข้าในอาณาบริเวณ (ที่ไม่ใช่เคหะสถาน) ในเวลาที่เหมาะสม
2. ทำการประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการผลิต หรือชิ้นส่วน, วัสดุ ที่มีใช้ในอาณาบริเวณนั้น
3. ทำการตรวจวิเคราะห์ ถ่ายรูป และทำการบันทึกข้อมูลที่จำเป็นต่อการพิจารณาคดี
4. สั่งให้ผู้ที่อยู่ในอาณาบริเวณนั้น อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือ ในประเด็นหรือสิ่งใด ที่อยู่ในการควบคุมของบุคคลนั้น หรือภายใต้หน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลนั้น ตามความจำเป็น เพื่อให้ (เจ้าหน้าที่) สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างปลอดภัย

นอกจากนี้ มาตรา 11 ยังให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการเก็บตัวอย่างหลักฐาน ที่พบในอาณาบริเวณที่เข้าตรวจ หรือที่อยู่ภายใต้การครอบครองของบุคคลนั้น ซึ่งอำนาจนี้ รวมถึงการเก็บข้อมูลที่ถูกจัดเก็บในรูปแบบข้อมูลคอมพิวเตอร์ ด้วย

ในกรณีที่ข้อมูลที่เจ้าหน้าที่พบ-เห็น หรือได้รับในระหว่างการเข้าตรวจค้นในอาณาบริเวณ ของผู้ผลิต มาตรา 12 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบ หากนำข้อมูลที่

(4) When enforcement officers have exercised the power of entry under paragraph (3)(a), or when, with a view to ascertaining whether or not the requirements of Part 2 have been contravened in a particular case or class of cases or by a particular person, they have agreed to meet, at a specified time and place, a person in whose possession they reasonably believe there is evidence of the kind referred to in paragraph (1), they may, (a) take samples of any articles or substances found on or in the vicinity of the premises they have entered or which are in that person's possession; (b) require any person on the premises or at the meeting to produce, or, where the information is recorded in computerised form, furnish extracts in legible form from, any records to which that person has access; (i) which are required to be kept under regulation 8; (ii) which it is necessary for the enforcement officers to see for the purposes of an examination or investigation under paragraph (3)(b); or (iii) which take the form of existing documents which the Secretary of State could require to be produced under regulation 11, and inspect and take copies of, or of any entry in, the records; and (c) take possession of articles or substances of the kind referred to in sub-paragraph (a) or records of the kind referred to in sub-paragraph (b), and detain them for so long as is necessary to; (i) examine them, or cause them to be examined; (ii) ensure that they are not tampered with before examination of them is completed, and

(iii) ensure that they are available for use in evidence in any proceedings for an offence under regulation 16(1) or (3).

(5) Where enforcement officers exercise a power conferred by paragraph (4)(a) or (b), instead of immediately, (a) taking the samples, articles or substances; or (b) requiring the production of the records, they may require them (or, in the case of records, copies of them) to be produced at such time and place and by such means as they may reasonably specify."

เป็นความลับ ไปเปิดเผยแก่บุคคลที่สาม โดยไม่ได้รับการยินยอมจากเจ้าของ เว้นแต่จะเป็นการเปิดเผยตามหน้าที่ หรือเป็นการเปิดเผยในเวลาเกิน 50 ปีหลังได้รับข้อมูล

3.2.1.2.2 การออกหมายเตือน (Compliance Notice)

หากมีเหตุผลให้เชื่อได้ว่า มีความไม่สอดคล้อง ในข้อกำหนดของกฎหมาย ในข้อใดข้อหนึ่ง (ระดับสารอันตราย หรือข้อกำหนดด้านเอกสาร) เจ้าหน้าที่อาจออกหมายเตือนให้กับผู้ผลิต โดยมาตรา 14¹⁹ กำหนดให้หมายเตือนต้องมีสาระสำคัญต่อไปนี้

1. ระบุว่าเจ้าหน้าที่มีข้อสงสัยในความสอดคล้อง
2. ระบุเหตุผล และระบุสินค้าต้องสงสัย
3. กำหนดให้ผู้ผลิต ที่ได้รับหมายเตือนต้อง
4. ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง หรือ
5. ส่งหลักฐานเพื่อแสดงความสอดคล้อง กับข้อกำหนดให้กับ
6. กำหนดเงื่อนไขเวลาที่ผู้ผลิตต้องปฏิบัติตามหมายเตือน
7. เตือนผู้ผลิตให้ทราบว่า หากไม่ปฏิบัติตามหมายเตือนภายใน

เจ้าหน้าที่

เวลาที่กำหนด

- กรณีที่ต้องสงสัยว่า จะมีการฝ่าฝืนข้อกำหนดเรื่องขีดจำกัดปริมาณสารต้องห้าม เจ้าหน้าที่อาจดำเนินมาตรการบังคับให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และ
- ผู้ผลิตอาจถูกดำเนินคดี

¹⁹ SI 2008 No. 37. Compliance notice 14. —(1) “Where there are reasonable grounds for suspecting that any of the requirements of Part 2 have not been complied with, the Secretary of State may serve a notice on the producer. (2) A notice served under paragraph (1) (a “compliance notice”) shall, (a) state that the Secretary of State suspects a requirement of Part 2 (a “relevant requirement”) has been contravened:

(b) state why the Secretary of State suspects that the relevant requirement has been contravened and specify the goods in respect of which it has been contravened; (c) require the producer to whom notice is given: (i) to comply with the relevant requirement; or (ii) to provide evidence to the Secretary of State demonstrating that the relevant requirement has been complied with; (d) specify the period of time within which the producer must comply with the notice; and (e) warn the producer that, unless the requirements of the notice are complied with within the period which it specifies: (i) where a contravention of regulation 7 is suspected, the Secretary of State may take further action under regulation 15; and (ii) the producer may be prosecuted.”

3.2.1.2.3 การออกหมายบังคับ (Enforcement Notice)

กรณีที่มีการออกหมายเตือน และ

1. ผู้ผลิตไม่สามารถปฏิบัติตามหมายเตือน ในการที่จะปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมาย หรือ

2. เมื่อพิจารณาจากหลักฐานที่ผู้ผลิตนำมาชี้แจงตามหมายเตือน แล้ว เจ้าหน้าที่ยังมีเหตุให้สงสัยว่ามีการละเมิดกฎหมาย และการละเมิดนี้ยังคงดำเนินอยู่

เจ้าหน้าที่อาจออกหมายบังคับไปยังผู้ผลิตโดยหมายบังคับนี้ต้อง

1. ระบุสินค้าที่เจ้าหน้าที่สงสัยว่าจะฝ่าฝืนข้อกำหนดด้าน ปริมาณสารต้องห้าม

2. ระบุ

- เหตุที่สงสัย และ
- เหตุที่เจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ผลิตไม่ปฏิบัติตาม

หมายเตือน

3. กำหนดวันที่ ที่ผู้ผลิตจะต้องปฏิบัติตามหมายบังคับ นับจาก วันที่ออกหมาย แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 21 วัน

4. ระบุทางเลือกทางกฎหมายที่มี และเงื่อนไขของแต่ละ ทางเลือก

ในการออกหมายบังคับ เจ้าหน้าที่อาจกำหนดให้มีการดิ่งสินค้า ที่ผิดกฎหมายออกจากตลาด หรือห้ามหรือจำกัดการวางตลาดสินค้าที่ผิดกฎหมายได้

3.2.1.2.4 ค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมาย

กรณีที่คดีถูกนำขึ้นสู่ศาล และผู้พิพากษาตัดสินว่าจำเลยกระทำ ความผิดจริง นอกจากจะต้องรับโทษตามที่กำหนดในกฎหมายแล้ว ศาลยังอาจสั่งให้จำเลยต้อง ชดเชยค่าใช้จ่ายที่หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายได้เสียไปเพื่อดำเนินการสอบสวนคดีนี้ รวมถึงค่า ทดสอบสินค้าต้องสงสัย

3.2.1.2.5 ความรับผิดชอบของผู้ผลิต

มาตรา 21²⁰ (Defence of Due Diligence – มาตรา 16 เดิม) ระบุ การต่อสู้คดีและเหตุผลในการสู้คดีที่สำคัญดังนี้

1. ในการดำเนินคดีกับจำเลยในความผิดฐานฝ่าฝืนบทบัญญัติ ตามกฎหมายฉบับนี้ หากจำเลยสามารถแสดงให้เห็นได้ว่า ตนได้ทำทุกวิถีทางที่เป็นไปได้ เพื่อ ป้องกันการละเมิดกฎหมายนี้แล้ว ให้ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย

2. ในการดำเนินคดี ที่จำเลยแสดงเหตุสุดวิสัยตามข้อ (1) โดย ให้เหตุผลว่า เป็นเพราะ (a) เป็นการกระทำของผู้อื่น หรือ (b) ตนต้องพึ่งข้อมูลจากผู้อื่น จะไม่ถือว่าเป็น เหตุผลที่เชื่อถือได้ เว้นแต่จะสามารถ ออกหมายเพื่อนำบุคคลนั้น มาแสดงต่อศาลก่อนวันนัด ตัดสินคดี อย่างน้อย 7 วัน

3. หมายที่ออกต้อง ให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการชี้ตัวผู้ที่ กระทำผิดหรือผู้ที่ให้ข้อมูลได้

4. ไม่ถือว่าจำเลยมีเหตุสุดวิสัยตามข้อ (1) ด้วยเหตุผลที่ว่า ตน พึ่ง/เชื่อข้อมูลที่ผู้อื่นส่งให้ เว้นแต่จะแสดงให้เห็นได้ว่า ภายใต้อสถานการณ์นั้น จำเลยมีเหตุผล เพียงพอที่ทำให้เชื่อว่า ข้อมูลที่ได้รับนั้นถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับ

- ขั้นตอนที่จำเลยได้กระทำและสิ่งที่น่าจะทำได้ ในการ ตรวจสอบ/ยืนยันความถูกต้องของข้อมูลนี้

- มีเหตุผลให้ "ไม่เชื่อ" ข้อมูลนี้หรือไม่

²⁰ SI 2008 No. 37. Defence of due diligence 21.-(1) "Subject to the following provisions of this regulation, in proceedings for an offence under these Regulations, a person who is shown to have taken all reasonable steps and exercised all due diligence to avoid committing the offence shall have a defence.

(2) Where, in any proceedings against a person for such an offence, the defence provided by paragraph (1) involves an allegation that the commission of the offence was due to, (a) the act or default of another; or (b) reliance on information given by another, such a defence shall not, without leave of the court, be relied on unless, not later than seven clear days before the hearing of the proceedings (or, in Scotland, the trial diet), that person has served a notice in accordance with paragraph (3) on the person bringing the proceedings.

(3) A notice under this regulation shall give such information identifying or assisting in the identification of the person who committed the act or default or gave the information as is in the possession of the person serving the notice at the time it is served.

(4) A person shall not be entitled to rely on the defence provided by paragraph (1) by reason of that person's reliance on information supplied by another, unless it is shown that it was reasonable in all the circumstances for that person to have relied on the information, having regard in particular to, (a) the steps which that person took and those which might reasonably have been taken, for the purpose of verifying the information; and (b) whether that person had any reason to disbelieve the information."

3.2.1.2.6 ความรับผิดชอบของผู้บริหาร

มาตรา 22²¹ ระบุ

1. หากการละเมิดกฎหมายนี้ มีสาเหตุมาจาก การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ ในการดำเนินธุรกิจของบุคคลอื่น จะถือบุคคลนั้นมีความผิดและอาจถูกดำเนินคดีและพิพากษาให้ต้องรับโทษ ไม่ว่าจะมีการดำเนินคดีกับจำเลยที่หนึ่งหรือไม่ก็ตาม

2. หาก องค์กร กระทำ ความผิด และสามารถพิสูจน์ได้ว่า การละเมิดกฎหมายนี้

- เกิดจากความยินยอมหรือสมรู้ร่วมคิดของพนักงานในองค์กร หรือ

- เป็นผลมาจาก การละเลย ของพนักงานในองค์กร ให้ถือว่า พนักงาน และองค์กรมีความผิด โดยในที่นี้ “องค์กร” หมายถึง

1. กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ เลขานุการ หรือพนักงานในองค์กรในตำแหน่งคล้ายกัน

2. บุคคลที่ทำหน้าที่ในฐานะ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ เลขานุการ หรือพนักงานในองค์กรในตำแหน่งคล้ายกัน

3. สมาชิก หากสมาชิกเป็นผู้บริหารองค์กร

3.2.1.3 อายุความ

12 เดือนนับจากเวลาที่ได้มีการฝ่าฝืนกฎหมาย²²

²¹ SI 2008 No. 37. Liability of persons other than the principal offender 22 (1) “Where the commission by a person of an offence under these Regulations is due to anything which another person did or failed to do in the course of a business, that other person shall be guilty of the offence and may be proceeded against and punished, whether or not proceedings are taken against the first person.

(2) Where a body corporate commits an offence and it is proved that the offence was committed, (a) with the consent or connivance of an officer of the body corporate; or (b) as a result of the negligence of an officer of the body corporate, the officer, as well as the body corporate, shall be guilty of the offence.

(3) In paragraph (2) a reference to an officer of a body corporate includes a reference to, (a) a director, manager, company secretary or other similar officer of the body corporate; (b) a person purporting to act as a director, manager, company secretary or other similar officer; and (c) if the affairs of a body corporate are managed by its members, a member.

(4) In this regulation references to a “body corporate” include references to a partnership in Scotland, and in relation to such partnership, any reference to a director, manager, company secretary or other similar officer of a body corporate is a reference to a partner.”

3.2.1.4 บทลงโทษ

โทษปรับไม่เกิน 5,000 ปอนด์ สเตอร์ลิง

กรณีคือออกนอกรรจ์ – โทษปรับไม่มีขีดจำกัด

กรณีไม่ส่งเอกสาร, หลักฐานด้านเทคนิคที่ยืนยันการเป็นไปตาม

ข้อกำหนดตามคำร้องขอของเจ้าหน้าที่ภายใน 28 วัน โทษปรับไม่เกิน 5,000 ปอนด์ สเตอร์ลิง อาจสั่งให้นำสินค้าที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดออกจากตลาด และกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายโดยความยินยอม การสมรู้ร่วมคิด หรือด้วยการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยความสะดวก ผู้จัดการ หรือพนักงานในตำแหน่งทำนองเดียวกัน ของบริษัทจะถือว่าคนเหล่านี้ได้กระทำความผิดและต้องได้รับโทษด้วย และอาจมีโทษสูงกว่านี้กรณีเกิดความเสียหายร้ายแรง²³

3.2.2 การใช้บังคับ RoHS กับประเทศคู่ค้านอกสหภาพยุโรป

3.2.2.1 การใช้บังคับ RoHS ต่อประเทศสมาชิกประชาคมยุโรป

เนื่องด้วย RoHS เป็นกฎหมายลำดับรองของประชาคมที่เข้าไปทำให้กฎหมายภายในของประเทศสมาชิกสอดคล้องกัน (Harmonization) หรือใกล้เคียงกัน (Approximation) ซึ่งประเทศสมาชิกยังมีอำนาจในการออกกฎหมายภายในของตน เพียงแต่ประเทศสมาชิกจะต้องแก้ไขเนื้อหาหรือจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องกันในหมู่ประเทศสมาชิก อีกทั้ง RoHS มีขอบเขต บทบังคับ และวันที่มีผลใช้บังคับที่เป็นเกณฑ์แน่นอน ดังนั้น ประเทศสมาชิกจึงไม่สามารถออกกฎบังคับในประเทศที่เข้มงวดหรือหย่อนยานกว่าที่กำหนดนี้ได้ประกอบกับ RoHS เป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปซึ่งมีผลผูกพันประเทศสมาชิกที่ถูกระบุ โดยได้กำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการไว้ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของประเทศสมาชิกที่จะต้องดำเนินการแก้ไขหรือจัดให้มีกฎหมายภายในของตนให้สอดคล้องกับ Directive ดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการแก้ไขหรือจัดให้มีกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดเงื่อนไขที่มีลักษณะยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของระบบที่แต่ละประเทศมีอยู่ ดังนั้น กฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดการใช้สารอันตรายในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า

²² ThaiRoHS.org. (8/10/2551). เข้าถึงได้จาก: http://www.thairohs.org/index2.php?option=com_content&task=view&id=31.

²³ นุจรินทร์ รามัญกุล. (ม.ป.ป.). *สรุปกฎหมาย RoHS ในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป*. ห้องปฏิบัติการวัสดุสารกึ่งตัวนำ และห้องปฏิบัติการวิเคราะห์สารปนเปื้อนในวัสดุ (TEA-Lab) ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (MTEC) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. หน้า 13.

และอิเล็กทรอนิกส์ของแต่ละประเทศจึงอาจมีความแตกต่างกันในรายละเอียดและมีวิธีการที่หลากหลายเพื่อจะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ RoHS ได้กำหนดไว้

ข้อกำหนดที่แตกต่างกันของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศนี้ส่งผลให้มาตรฐานของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มีความแตกต่างกันด้วย บางประเทศอาจมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ให้ง่ายต่อการบำบัดหรือรีไซเคิลในขณะที่บางประเทศก็ไม่มีข้อกำหนดเช่นนั้น ทำให้บางประเทศไม่ต้องการสินค้าของประเทศที่มีมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต่ำกว่าเพราะจะก่อให้เกิดภาระต่อผู้นำเข้ามากกว่า ทำให้ขัดแย้งกับหลักการเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้า

เนื่องจากในประชาคมยุโรป ประเทศสมาชิกมีกฎระเบียบในเรื่องมาตรฐานสินค้าแตกต่างกัน จะอยู่ในรูปของกฎหมายภายในของบรรดารัฐสมาชิกทำให้เกิดอุปสรรคต่อการส่งออกสินค้าระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิก แม้จะมีการวางหลัก “หลักการยอมรับซึ่งกันและกัน” (Mutual Recognition) เอาไว้ และศาลยุติธรรมยุโรปได้วางบรรทัดฐานไว้ในคดี 120/78 *Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 1979 หรือที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อคดี *Cassis de Dijon*²⁴ มีการตีความหลักการตาม มาตรา 30²⁵ EC 1957 โดยถือว่า

²⁴ *Cassis de Dijon Redux*. Nearly three decades ago, the European Court of Justice (ECJ) issued a celebrated decision, *Cassis de Dijon*, in which it established the principle of “mutual recognition.” The ECJ ruled in 1979 that “there is therefore no valid reason why, provided that they have been lawfully produced and marketed in one of the Member States, alcoholic beverages should not be introduced into any other Member State.”(para.14) At the same time, however, the ECJ also noted that “Obstacles to movement within the Community resulting from disparities between the national laws relating to the marketing of the products in question must be accepted in so far as those provisions may be recognized as being necessary in order to satisfy mandatory requirements relating in particular to the effectiveness of fiscal supervision, the protection of public health, the fairness of commercial transactions and the defense of the consumer.” (para.8). On February 14 2007, the European Commission proposed a Regulation reincarnating the *Cassis de Dijon* decision, together with three other initiatives on free movement of goods and harmonization. The proposed Regulation on “laying down procedures relating to the application of certain national technical rules to products lawfully marketed in another Member State and repealing Decision 3052/95/EC” requires member states to accept products from other member states unless the former (importing states) prove the necessity of their bans. This strong pro-market, pro-integration ethos is reminiscent of the GATT doctrine. Under GATT Article XI:1, trade restrictive regulations are prohibited in general. Under Article XX of GATT, a regulating (importing) state should prove that its restriction is necessary (or relating) to achieve certain regulatory goals, such as protection of human health or the environment. In contrast, under the SPS, which is a *lex specialis* to GATT Article XX (b), this burden of proof seems to be reversed because the SPS declares that members have a “right” to regulate in the sanitary or phytosanitary areas. One might interpret the Commission’s proposal as yet another attempt to breathe a new life into the EU’s Common Market project. After all those years since *Cassis de Dijon*, European businesspeople are still complaining about additional production costs caused by diverging regulatory standards of member states, ranging from electrical equipments to clothing. See today’s article in *Financial Times*

สินค้าใดที่ผลิตขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศสมาชิกใดแล้วจะถูกห้ามมิให้นำเข้าไปยังอีกประเทศหนึ่งไม่ได้ โดยอ้างเหตุผลเพียงว่ามาตรฐานสินค้านั้นแตกต่างกัน ศาลถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐสมาชิกที่จะยอมรับถึงคุณภาพของสินค้าซึ่งกันและกัน และเป็นหลักทั่วไปที่สอดคล้องกับหลักทั่วไปในกฎหมายระหว่างประเทศ แต่เนื่องจากมาตรฐานสินค้ามีวัตถุประสงค์อยู่ 2 ประการ คือ เพื่อวัตถุประสงค์ที่คุ้มครองอนามัยและความปลอดภัย และเรื่องที่มีใช้เพื่อประโยชน์แห่งมหาชนไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้หลักการรับรองซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ให้ใช้มาตรฐานสินค้าของแต่ละรัฐสมาชิกเป็นเกณฑ์ ในกรณีนี้ จะเห็นได้ว่าอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายสินค้าโดยเสรียังมีอยู่ เพราะขาดมาตรฐานร่วมของสินค้าในระดับประชาคม จึงมีการสร้างมาตรฐานร่วมของประชาคมขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับกฎระเบียบเพื่อประโยชน์แห่งมหาชน (Public Interest) New Approach to Technical Harmonization and Standard²⁶

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ประเทศสมาชิกจึงมักจะอ้างประโยชน์มหาชนเพื่อจำกัดไม่ให้สินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่ตนเห็นว่าไม่ได้มาตรฐานเข้าวางตลาดในประเทศตนเสมอ แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะขัดแย้งกับหลักการเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้าและแนวคิดการเป็นตลาดเดียวยุโรปก็ตาม

สำหรับด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายในประชาคมยุโรปนั้น แม้ว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมมากมายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นจะถูกทำให้ลดลงโดยการที่ประชาคมยุโรปได้ออก RoHS มาใช้บังคับกับประเทศสมาชิกในประชาคมยุโรปแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เรายังไม่สามารถที่จะทราบได้ว่า มาตรการที่กำหนดนั้นเหมาะสมหรือไม่ และปริมาณเศษเหลือทิ้งจาก

covering this issue. Who knows? This new proposal touching on everyday economic lives of European people might revive a sign of life of the EU Constitution, as neo-functionalists would maintain. One caveat. This proposal, like the *Cassis de Dijon* (mutual recognition) principle itself, applies only to non-harmonized areas, i.e., where no EC Regulations and Directives apply. So, huge chunks of products, such as cars and pharmaceuticals, are excluded from this Proposal: The Online Source for World Trade Law Online Source for World Trade Law. (2009). *International Economic Law and Policy Blog: Cassis de Dijon Redux*. เข้าถึงได้จาก: http://worldtradelaw.typepad.com/ielpblog/2007/02/cassis_de_dijon.html - 53k.

²⁵ CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ESTABLISHING THE EUROPEAN COMMUNITY. (hereinafter called "THE EUROPEAN COMMUNITY"). Art. 30 "The provisions of Articles 28 and 29 shall not preclude prohibitions or restrictions on imports, exports or goods in transit justified on grounds of public morality, public policy or public security; the protection of health and life of humans, animals or plants; the protection of national treasures possessing artistic, historic or archaeological value; or the protection of industrial and commercial property. Such prohibitions or restrictions shall not, however, constitute a means of arbitrary discrimination or a disguised restriction on trade between Member States."

²⁶ ดารารัตน์ พุ่มอ่อน. (2542). *องค์การการค้าโลกกับกฎหมายเกี่ยวกับบรรจุกฎหมายเพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอุตสาหกรรม : ผลกระทบต่อประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 147.

อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่รวบรวมนั้นอยู่ในปริมาณที่เหมาะสมหรือไม่ เพียงใด ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ปัจจุบันแล้วจะเห็นได้ว่า สัดส่วนของปริมาณขยะจากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณขยะทั้งหมดในประชาคมยุโรปยังอยู่ในอัตราที่สูงอยู่มาก นอกจากนั้น แม้ว่าจะมีการเก็บรวบรวม คัดเลือกและหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ เศษเหลือทิ้งจากอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ก็ตาม ก็ยังปรากฏว่ามีการใช้สารอันตรายในเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพมนุษย์และสิ่งแวดล้อมอยู่

แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการ RoHS น่าจะถือได้ว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดแล้ว ในขณะนี้ ประเทศสมาชิกประชาคมยุโรปส่วนใหญ่จึงเข้าใจและได้ให้การยอมรับและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และพยายามหลีกเลี่ยงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนจากมาตรการบางอย่างใน RoHS เช่น การกำหนดระยะเวลาและชนิดของสารในบัญชีรายชื่อสารที่ได้รับการยกเว้นและความเป็นไปได้ที่จะขอยกเว้น เมื่อผู้ผลิตอยู่ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งข้อกำหนดเช่นนี้ช่วยให้ประเทศที่ยังไม่มีความพร้อมในเทคโนโลยีเกี่ยวกับการใช้สารบางชนิดทดแทนสารอันตรายยังสามารถผ่อนผันระยะเวลาในการปฏิบัติตาม RoHS ได้ในระยะหนึ่งทำให้ประเทศสมาชิกมีเวลาที่จะศึกษาและหาแนวทางเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามข้อกำหนดดังกล่าวได้อย่างไม่กระทบกระเทือนมากนัก ซึ่งข้อกำหนดเช่นนี้ช่วยลดปัญหาด้านการค้าระหว่างประเทศลงได้เป็นอย่างมาก

3.2.2.2 การใช้บังคับ RoHS ต่อประเทศอื่น

ประชาคมยุโรปตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเป็นสหภาพศุลกากร โดยมีผลครอบคลุมสินค้าและการค้าทั้งหมดภายในประชาคมและมีผลต่อการยกเว้นภาษีศุลกากรระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน และกำหนดให้มีการใช้อัตราภาษีศุลกากรเดียวกัน เมื่อมีการทำการค้ากับประเทศที่อื่น อย่างไรก็ตาม หากพิจารณา มาตรา 3 (1)(a)²⁷ และ มาตรา 28-31 EC 1957²⁸ แล้ว จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ไม่เฉพาะเรื่องภาระทางภาษีของประเทศสมาชิกและการไม่เลือกปฏิบัติทาง

²⁷ THE EUROPEAN COMMUNITY. Art. 3 "1. For the purposes set out in Article 2, the activities of the Community shall include, as provided in this Treaty and in accordance with the timetable set out therein: (a) the prohibition, as between Member States, of customs duties and quantitative restrictions on the import and export of goods, and of all other measures having equivalent effect."

²⁸ THE EUROPEAN COMMUNITY. CHAPTER 2 "PROHIBITION OF QUANTITATIVE RESTRICTIONS BETWEEN MEMBER STATES."

ภาษีเท่านั้นที่เป็นสิ่งต้องห้ามมิให้กระทำ แต่การจำกัดปริมาณและมาตรการที่มีผลเป็นการจำกัดปริมาณก็เป็นสิ่งต้องห้ามมิให้กระทำด้วยเช่นกัน โดย มาตรา 23 (2)²⁹ EC 1957 กำหนดให้นำ มาตรา 25³⁰ EC 1957 ว่าด้วยการยกเว้นภาษีศุลกากรและการไม่เลือกปฏิบัติทางภาษี และ มาตรา 28-31 EC 1957 ว่าด้วยการห้ามจำกัดปริมาณสินค้านำเข้าและส่งออกภายในประชาคมและการห้ามผูกขาดทางการค้ามาใช้กับสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดภายในประชาคมและสินค้าที่มาจากประเทศที่สามที่มีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีภายในประเทศสมาชิกด้วย โดย มาตรา 24³¹ EC 1957 กำหนดให้สินค้าที่มาจากประเทศที่สามได้รับประโยชน์จากข้อกำหนดดังกล่าวด้วย หากการนำเข้าสินค้าจากประเทศที่สามเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการนำเข้าสินค้าที่ประชาคมยุโรปกำหนดและมีการเสียภาษีศุลกากรหรือได้เสียภาษีอื่นๆ เช่นเดียวกับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศสมาชิก

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สินค้าจากประเทศที่สามมีสถานะเช่นเดียวกับสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประชาคม ทั้งนี้ เนื่องจากประชาคมยุโรปเองมีนโยบายการค้าร่วมซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาการค้าโลกให้มีความสอดคล้องกัน ขจัดการจำกัดปริมาณในการค้าระหว่างประเทศและลดอุปสรรคทางภาษีศุลกากร โดย มาตรา 133.1³² EC 1957 ได้กำหนดให้นโยบายการค้าร่วมนั้นต้องประกอบไปด้วยการใช้หลักการอย่างเดียวกันทั่วทั้งประชาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี ข้อตกลงเกี่ยวกับภาษีและการค้า นโยบายการส่งออกและมาตรการปกป้องทางการค้าต่างๆ เช่น การทุ่มตลาดหรือการอุดหนุน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประชาคมยุโรปจะมีนโยบายการค้าร่วมและพยายามที่จะจัดตั้งสหภาพศุลกากรตามความหมายของมาตรา XXIV : 8 ของ GATT³³ แล้วก็ตาม แต่ด้วยความ

²⁹ THE EUROPEAN COMMUNITY. Art. 23 "2. The provisions of Article 25 and of Chapter 2 of this title shall apply to products originating in Member States and to products coming from third countries which are in free circulation in Member States."

³⁰ THE EUROPEAN COMMUNITY. Art. 25 "Customs duties on imports and exports and charges having equivalent effect shall be prohibited between Member States. This prohibition shall also apply to customs duties of a fiscal nature."

³¹ THE EUROPEAN COMMUNITY. Art. 24 "Products coming from a third country shall be considered to be in free circulation in a Member State if the import formalities have been complied with and any customs duties or charges having equivalent effect which are payable have been levied in that Member State, and if they have not benefited from a total or partial drawback of such duties or charges."

³² THE EUROPEAN COMMUNITY. Art. 133 "(1) The common commercial policy shall be based on uniform principles, particularly in regard to changes in tariff rates, the conclusion of tariff and trade agreements, the achievement of uniformity in measures of liberalisation, export policy and measures to protect trade such as those to be taken in the event of dumping or subsidies."

³³ General Agreement on Tariffs and Trade. (hereinafter called "GATT"). Part III Art. XXIV "Territorial Application — Frontier Traffic — Customs Unions and Free-trade Areas I. The provisions of this Agreement shall apply to the metropolitan customs territories of the contracting parties and to any other customs territories in respect of which this Agreement has been accepted

under Article XXVI or is being applied under Article XXXIII or pursuant to the Protocol of Provisional Application. Each such customs territory shall, exclusively for the purposes of the territorial application of this Agreement, be treated as though it were a contracting party: *Provided* that the provisions of this paragraph shall not be construed to create any rights or obligations as between two or more customs territories in respect of which this Agreement has been accepted under Article XXVI or is being applied under Article XXXIII or pursuant to the Protocol of Provisional Application by a single contracting party.

2. For the purposes of this Agreement a customs territory shall be understood to mean any territory with respect to which separate tariffs or other regulations of commerce are maintained for a substantial part of the trade of such territory with other territories.

3. The provisions of this Agreement shall not be construed to prevent: (a) Advantages accorded by any contracting party to adjacent countries in order to facilitate frontier traffic; (b) Advantages accorded to the trade with the Free Territory of Trieste by countries contiguous to that territory, provided that such advantages are not in conflict with the Treaties of Peace arising out of the Second World War.

4. The contracting parties recognize the desirability of increasing freedom of trade by the development, through voluntary agreements, of closer integration between the economies of the countries parties to such agreements. They also recognize that the purpose of a customs union or of a free-trade area should be to facilitate trade between the constituent territories and not to raise barriers to the trade of other contracting parties with such territories.

5. Accordingly, the provisions of this Agreement shall not prevent, as between the territories of contracting parties, the formation of a customs union or of a free-trade area or the adoption of an interim agreement necessary for the formation of a customs union or of a free-trade area: *Provided* that: (a) with respect to a customs union, or an interim agreement leading to a formation of a customs union, the duties and other regulations of commerce imposed at the institution of any such union or interim agreement in respect of trade with contracting parties not parties to such union or agreement shall not on the whole be higher or more restrictive than the general incidence of the duties and regulations of commerce applicable in the constituent territories prior to the formation of such union or the adoption of such interim agreement, as the case may be; (b) with respect to a free-trade area, or an interim agreement leading to the formation of a free-trade area, the duties and other regulations of commerce maintained in each of the constituent territories and applicable at the formation of such free-trade area or the adoption of such interim agreement to the trade of contracting parties not included in such area or not parties to such agreement shall not be higher or more restrictive than the corresponding duties and other regulations of commerce existing in the same constituent territories prior to the formation of the free-trade area, or interim agreement as the case may be; and (c) any interim agreement referred to in subparagraphs (a) and (b) shall include a plan and schedule for the formation of such a customs union or of such a free-trade area within a reasonable length of time.

6. If, in fulfilling the requirements of subparagraph 5 (a), a contracting party proposes to increase any rate of duty inconsistently with the provisions of Article II, the procedure set forth in Article XXVIII shall apply. In providing for compensatory adjustment, due account shall be taken of the compensation already afforded by the reduction brought about in the corresponding duty of the other constituents of the union.

7. (a) Any contracting party deciding to enter into a customs union or free-trade area, or an interim agreement leading to the formation of such a union or area, shall promptly notify the CONTRACTING PARTIES and shall make available to them such information regarding the proposed union or area as will enable them to make such reports and recommendations to contracting parties as they may deem appropriate; (b) If, after having studied the plan and schedule included in an interim agreement referred to in paragraph 5 in consultation with the parties to that agreement and taking due account of the information made

ไม่ชัดเจนของมาตรการที่กำหนดทำให้นโยบายการค้าร่วมค่อนข้างไม่ชัดเจน ในการใช้หลักการดังกล่าวจึงต้องอาศัยการตีความของศาลเสมอ

ในคดี C-62/88 *Hellenic Republic v Council of the European Communities* ลงวันที่ 29 มีนาคม 1990 หรือที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อคดี Chernobyl ว่าด้วยการนำเข้าผลิตภัณฑ์เกษตรจากประเทศที่สาม ศาลกล่าวว่า มาตรการใดที่มีผลเป็นการป้องกันหรือจำกัดการส่งออกสินค้าจะไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้เพราะอยู่นอกขอบเขตของนโยบายการค้าร่วม นอกจากนั้นศาลยังมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ประเทศสมาชิกไม่สามารถจำกัดขอบเขตของนโยบายการค้าร่วมได้อย่าง

available in accordance with the provisions of subparagraph (a), the CONTRACTING PARTIES find that such agreement is not likely to result in the formation of a customs union or of a free-trade area within the period contemplated by the parties to the agreement or that such period is not a reasonable one, the CONTRACTING PARTIES shall make recommendations to the parties to the agreement. The parties shall not maintain or put into force, as the case may be, such agreement if they are not prepared to modify it in accordance with these recommendations; (c) Any substantial change in the plan or schedule referred to in paragraph 5 (c) shall be communicated to the CONTRACTING PARTIES, which may request the contracting parties concerned to consult with them if the change seems likely to jeopardize or delay unduly the formation of the customs union or of the free-trade area.

8. For the purposes of this Agreement: (a) A customs union shall be understood to mean the substitution of a single customs territory for two or more customs territories, so that: (i) duties and other restrictive regulations of commerce (except, where necessary, those permitted under Articles XI, XII, XIII, XIV, XV and XX) are eliminated with respect to substantially all the trade between the constituent territories of the union or at least with respect to substantially all the trade in products originating in such territories, and: (ii) subject to the provisions of paragraph 9, substantially the same duties and other regulations of commerce are applied by each of the members of the union to the trade of territories not included in the union; (b) A free-trade area shall be understood to mean a group of two or more customs territories in which the duties and other restrictive regulations of commerce (except, where necessary, those permitted under Articles XI, XII, XIII, XIV, XV and XX) are eliminated on substantially all the trade between the constituent territories in products originating in such territories.

9. The preferences referred to in paragraph 2 of Article I shall not be affected by the formation of a customs union or of a free-trade area but may be eliminated or adjusted by means of negotiations with contracting parties affected.* This procedure of negotiations with affected contracting parties shall, in particular, apply to the elimination of preferences required to conform with the provisions of paragraph 8 (a)(i) and paragraph 8 (b).

10. The CONTRACTING PARTIES may by a two-thirds majority approve proposals which do not fully comply with the requirements of paragraphs 5 to 9 inclusive, provided that such proposals lead to the formation of a customs union or a free-trade area in the sense of this Article.

11. Taking into account the exceptional circumstances arising out of the establishment of India and Pakistan as independent States and recognizing the fact that they have long constituted an economic unit, the contracting parties agree that the provisions of this Agreement shall not prevent the two countries from entering into special arrangements with respect to the trade between them, pending the establishment of their mutual trade relations on a definitive basis.*

12. Each contracting party shall take such reasonable measures as may be available to it to ensure observance of the provisions of this Agreement by the regional and local governments and authorities within its territories.”

เสรี โดยการใช้นโยบายต่างประเทศของตนหรือข้อกำหนดเพื่อความปลอดภัยของตนได้เพราะ
มาตรการเหล่านี้ถูกจำกัดไว้ตาม มาตรา 133¹⁴ EC 1957 อย่างไรก็ตาม หากมาตรการที่เป็นการจำกัด

¹⁴ THE EUROPEAN COMMUNITY, Art. 133 (11) 1. "The common commercial policy shall be based on uniform principles, particularly in regard to changes in tariff rates, the conclusion of tariff and trade agreements, the achievement of uniformity in measures of liberalisation, export policy and measures to protect trade such as those to be taken in the event of dumping or subsidies.

2. The Commission shall submit proposals to the Council for implementing the common commercial policy.

3. Where agreements with one or more States or international organisations need to be negotiated, the Commission shall make recommendations to the Council, which shall authorise the Commission to open the necessary negotiations. The Council and the Commission shall be responsible for ensuring that the agreements negotiated are compatible with internal Community policies and rules. The Commission shall conduct these negotiations in consultation with a special committee appointed by the Council to assist the Commission in this task and within the framework of such directives as the Council may issue to it. The Commission shall report regularly to the special committee on the progress of negotiations. The relevant provisions of Article 300 shall apply.

4. In exercising the powers conferred upon it by this Article, the Council shall act by a qualified majority.

5. Paragraphs 1 to 4 shall also apply to the negotiation and conclusion of agreements in the fields of trade in services and the commercial aspects of intellectual property, in so far as those agreements are not covered by the said paragraphs and without prejudice to paragraph 6. By way of derogation from paragraph 4, the Council shall act unanimously when negotiating and concluding an agreement in one of the fields referred to in the first subparagraph, where that agreement includes provisions for which unanimity is required for the adoption of internal rules or where it relates to a field in which the Community has not yet exercised the powers conferred upon it by this Treaty by adopting internal rules. The Council shall act unanimously with respect to the negotiation and conclusion of a horizontal agreement insofar as it also concerns the preceding subparagraph or the second subparagraph of paragraph 6. This paragraph shall not affect the right of the Member States to maintain and conclude agreements with third countries or international organisations in so far as such agreements comply with Community law and other relevant international agreements.

6. An agreement may not be concluded by the Council if it includes provisions which would go beyond the Community's internal powers, in particular by leading to harmonisation of the laws or regulations of the Member States in an area for which this Treaty rules out such harmonisation. In this regard, by way of derogation from the first subparagraph of paragraph 5, agreements relating to trade in cultural and audiovisual services, educational services, and social and human health services, shall fall within the shared competence of the Community and its Member States. Consequently, in addition to a Community decision taken in accordance with the relevant provisions of Article 300, the negotiation of such agreements shall require the common accord of the Member States. Agreements thus negotiated shall be concluded jointly by the Community and the Member States. The negotiation and conclusion of international agreements in the field of transport shall continue to be governed by the provisions of Title V and Article 300.

7. Without prejudice to the first subparagraph of paragraph 6, the Council, acting unanimously on a proposal from the Commission and after consulting the European Parliament, may extend the application of paragraphs 1 to 4 to international negotiations and agreements on intellectual property in so far as they are not covered by paragraph 5."

ทางการค้านั้นดำเนินไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปกป้องสุขภาพหรือเพื่อความปลอดภัย รัฐสมาชิกสามารถกระทำได้โดยถือว่ายังอยู่ในนโยบายการค้าร่วม

มาตรา 133 EC 1957 ได้ให้อำนาจแก่ประชาคมที่จะบัญญัติและลงมติใน ข้อตกลงระหว่างประเทศและป้องกันการกระทำอย่างเสรีของประเทศสมาชิกโดยประชาคมมี อำนาจอย่างกว้างขวางที่จะลงมติในข้อตกลงระหว่างประเทศและใช้มาตรการที่เป็นอิสระภายใต้ มาตรา 133 EC 1957 ซึ่งมาตรการด้านนโยบายทางการค้าที่เป็นอิสระของประชาคมนั้นก็ตั้งอยู่บน พื้นฐานของ มาตรา 133 EC 1957 นี้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการค้ากับประเทศที่สาม

ขอบเขตของ มาตรา 133 EC 1957 ให้อำนาจกระทำกรอย่างเป็นอิสระ หากมาตรการที่มีผลเป็นการจำกัดปริมาณตกอยู่ภายใต้ขอบเขตของนโยบายการค้าร่วม จะเป็น อำนาจของประชาคมแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้อำนาจนั้น โดยประเทศสมาชิกจะไม่สามารถใช้มาตรการ ที่มีผลเป็นการจำกัดปริมาณได้อย่างเสรี อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกสามารถใช้มาตรการที่ เหมาะสมได้ หากยังอยู่ภายใต้ขอบเขตของ มาตรา 28-30 EC 1957 ในคดี *C-70/94 Fritz Werner Industrie - Ausrustungen GmbH v Federal Republic of Germany* ลงวันที่ 17 ตุลาคม 1995 หรือที่ รู้จักกันทั่วไปในชื่อคดี *Werner และ Leifer* ศาลมีความเห็นว่า มาตรการที่มีผลเป็นการจำกัดปริมาณ นั้นถูกห้ามภายใต้ข้อกำหนดว่าด้วยการส่งออกร่วมกัน โดยได้อ้างถึง มาตรา XI¹⁵ ของ GATT

¹⁵ GATT, Art. XI "General Elimination of Quantitative Restrictions

1. No prohibitions or restrictions other than duties, taxes or other charges, whether made effective through quotas, import or export licences or other measures, shall be instituted or maintained by any contracting party on the importation of any product of the territory of any other contracting party or on the exportation or sale for export of any product destined for the territory of any other contracting party.

2. The provisions of paragraph 1 of this Article shall not extend to the following: (a) Export prohibitions or restrictions temporarily applied to prevent or relieve critical shortages of foodstuffs or other products essential to the exporting contracting party; (b) Import and export prohibitions or restrictions necessary to the application of standards or regulations for the classification, grading or marketing of commodities in international trade; (c) Import restrictions on any agricultural or fisheries product, imported in any form, necessary to the enforcement of governmental measures which operate: (i) to restrict the quantities of the like domestic product permitted to be marketed or produced, or, if there is no substantial domestic production of the like product, of a domestic product for which the imported product can be directly substituted; or

(ii) to remove a temporary surplus of the like domestic product, or, if there is no substantial domestic production of the like product, of a domestic product for which the imported product can be directly substituted, by making the surplus available to certain groups of domestic consumers free of charge or at prices below the current market level; or (iii) to restrict the quantities permitted to be produced of any animal product the production of which is directly dependent, wholly or mainly, on the imported commodity, if the domestic production of that commodity is relatively negligible. Any contracting party applying restrictions on the importation of any product pursuant to sub-paragraph (c) of this paragraph shall give public notice of the total quantity or value of the product permitted to be imported during a specified future period and of any change in such

ศาลได้กล่าวว่า ข้อกำหนดภายในว่าด้วยการห้ามนำเข้าสินค้าจากประเทศที่สามและมาตรการที่มีผลเป็นการจำกัดปริมาณถูกห้ามมิให้กระทำภายใต้ มาตรา 28³⁶ EC 1957 ส่วนข้อยกเว้นเกี่ยวกับการนำเข้าส่งออกที่กำหนดขึ้นนั้นเป็นการมอบอำนาจให้กระทำเป็นพิเศษสำหรับประเทศสมาชิกซึ่งนำมาใช้กับมาตรการจำกัดทางการค้ากับสินค้าจากประเทศที่สาม โดยเฉพาะมาตรการดังกล่าวถูกตัดสินว่าเป็นกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะบังคับ ดังนั้น หากมาตรการที่มีผลเป็นการจำกัดปริมาณทุกมาตรการถูกห้ามมิให้กระทำโดย มาตรา 28 EC 1957 ก็เท่ากับว่าเป็นการห้ามโดยข้อกำหนดว่าด้วยการนำเข้าร่วมหรือตาม มาตรา 133 EC 1957 ด้วย ซึ่งก็เท่ากับว่า มาตรา 133 EC 1957 เป็นกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะบังคับด้วยเช่นกัน³⁷

อย่างไรก็ตาม มาตรา 133 EC 1957 และข้อกำหนดร่วมว่าด้วยการนำเข้าและส่งออกของประชาคมและข้อกำหนดภายในของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศนั้นต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดขององค์การการค้าโลก ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าจากประเทศที่สามด้วย ซึ่งประเทศสมาชิกอาจงดเว้นการใช้มาตรการที่มีผลเป็นการจำกัดปริมาณกับสินค้าจากประเทศที่สามเนื่องจากมีข้อกำหนดภายในประชาคมเป็นกฎเกณฑ์ที่ควบคุมบังคับอยู่แล้ว เช่น การกำหนดลักษณะพิเศษของสินค้าที่อยู่บนพื้นฐานของ มาตรา 95³⁸ EC 1957 ซึ่งข้อกำหนดของประชาคมนี้

quantity or value. Moreover, any restrictions applied under (i) above shall not be such as will reduce the total of imports relative to the total of domestic production, as compared with the proportion which might reasonably be expected to rule between the two in the absence of restrictions. In determining this proportion, the contracting party shall pay due regard to the proportion prevailing during a previous representative period and to any special factors which may have affected or may be affecting the trade in the product concerned.”

³⁶ THE EUROPEAN COMMUNITY. Art. 28 “Quantitative restrictions on imports and all measures having equivalent effect shall be prohibited between Member States.”

³⁷ Jochem Wiers. (2002). *Trade and Environment in the EC and the WTO : A Legal Analysis*. Groningen. Europa Law Publishing. pp. 396.

³⁸ THE EUROPEAN COMMUNITY. Art. 95 “1. By way of derogation from Article 94 and save where otherwise provided in this Treaty, the following provisions shall apply for the achievement of the objectives set out in Article 14. The Council shall, acting in accordance with the procedure referred to in Article 251 and after consulting the Economic and Social Committee, adopt the measures for the approximation of the provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States which have as their object the establishment and functioning of the internal market.

2. Paragraph 1 shall not apply to fiscal provisions, to those relating to the free movement of persons nor to those relating to the rights and interests of employed persons.

3. The Commission, in its proposals envisaged in paragraph 1 concerning health, safety, environmental protection and consumer protection, will take as a base a high level of protection, taking account in particular of any new development based on scientific facts. Within their respective powers, the European Parliament and the Council will also seek to achieve this objective.

อาจนำมาใช้กับสินค้าทั้งที่มีแหล่งกำเนิดในประชาคมยุโรปและจากประเทศที่สาม ดังนั้นประเทศสมาชิกประชาคมยุโรป จึงไม่สามารถอ้างเหตุผลอื่นใดเพื่อใช้มาตรการที่มีผลเป็นการจำกัดปริมาณได้

ข้อยกเว้นของกฎเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นปรากฏอยู่ใน มาตรา 134⁹⁹

EC 1957 โดยประเทศสมาชิกอาจได้รับอนุญาตเป็นพิเศษให้ใช้มาตรการทางการค้าบางอย่างได้ เช่น

4. If, after the adoption by the Council or by the Commission of a harmonisation measure, a Member State deems it necessary to maintain national provisions on grounds of major needs referred to in Article 30, or relating to the protection of the environment or the working environment, it shall notify the Commission of these provisions as well as the grounds for maintaining them.

5. Moreover, without prejudice to paragraph 4, if, after the adoption by the Council or by the Commission of a harmonisation measure, a Member State deems it necessary to introduce national provisions based on new scientific evidence relating to the protection of the environment or the working environment on grounds of a problem specific to that Member State arising after the adoption of the harmonisation measure, it shall notify the Commission of the envisaged provisions as well as the grounds for introducing them.

6. The Commission shall, within six months of the notifications as referred to in paragraphs 4 and 5, approve or reject the national provisions involved after having verified whether or not they are a means of arbitrary discrimination or a disguised restriction on trade between Member States and whether or not they shall constitute an obstacle to the functioning of the internal market. In the absence of a decision by the Commission within this period the national provisions referred to in paragraphs 4 and 5 shall be deemed to have been approved. When justified by the complexity of the matter and in the absence of danger for human health, the Commission may notify the Member State concerned that the period referred to in this paragraph may be extended for a further period of up to six months.

7. When, pursuant to paragraph 6, a Member State is authorised to maintain or introduce national provisions derogating from a harmonisation measure, the Commission shall immediately examine whether to propose an adaptation to that measure.

8. When a Member State raises a specific problem on public health in a field which has been the subject of prior harmonisation measures, it shall bring it to the attention of the Commission which shall immediately examine whether to propose appropriate measures to the Council.

9. By way of derogation from the procedure laid down in Articles 226 and 227, the Commission and any Member State may bring the matter directly before the Court of Justice if it considers that another Member State is making improper use of the powers provided for in this Article.

10. The harmonisation measures referred to above shall, in appropriate cases, include a safeguard clause authorising the Member States to take, for one or more of the non-economic reasons referred to in Article 30, provisional measures subject to a Community control procedure."

⁹⁹ THE EUROPEAN COMMUNITY, Art. 134 "In order to ensure that the execution of measures of commercial policy taken in accordance with this Treaty by any Member State is not obstructed by deflection of trade, or where differences between such measures lead to economic difficulties in one or more Member States, the Commission shall recommend the methods for the requisite cooperation between Member States. Failing this, the Commission may authorise Member States to take the necessary protective measures, the conditions and details of which it shall determine. In case of urgency, Member States shall request authorisation to take the necessary measures themselves from the Commission, which shall take a decision as soon as possible; the Member States concerned shall then notify the measures to the other Member States. The Commission may decide at any

มาตรการจำกัดปริมาณในสินค้าจากประเทศที่สาม กล่าวคือ ภายใต้ มาตรา 134 EC 1957 คณะกรรมาธิการอนุญาตให้ประเทศสมาชิกใช้มาตรการที่เป็นการปกป้องสินค้าภายในประเทศ โดยการจำกัดสินค้าจากประเทศที่สามได้ แต่ประเทศสมาชิกต้องทำให้แน่ใจได้ว่ามาตรการนโยบายทางการค้าสอดคล้องกับสนธิสัญญา อย่างไรก็ตาม มาตรการที่เป็นข้อยกเว้นนี้มักถูกนำมาใช้มากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นการขัดแย้งกับแนวคิดการเป็นตลาดการค้าภายใน

ปัจจุบัน สินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่วางตลาดในประชาคมยุโรปกว่าครึ่งหนึ่งนำเข้าจากประเทศที่สาม บ้างก็เป็นการนำเข้าชิ้นส่วนหรือแผงวงจรเพื่อนำมาประกอบเองในประเทศหรือนำเข้ามาทั้งชิ้น ซึ่งไม่ว่าสินค้านี้จะผลิตในประเทศสมาชิกประชาคมยุโรปหรือนำเข้ามาจากประเทศที่สามก็ตาม สินค้าดังกล่าวก็ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับ RoHS ด้วยเช่นกัน

การที่ประชาคมยุโรปได้สร้าง RoHS ซึ่งเป็นมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายใน เป็นกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดและมีมาตรฐานสูงในการปกป้องสิ่งแวดล้อมนี้ ย่อมก่อให้เกิดภาระแก่ทั้งผู้ผลิตและผู้นำเข้า ที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยเฉพาะ สินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่นำเข้าจากประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งมีเทคโนโลยีด้านการผลิตต่ำกว่าประเทศสมาชิกประชาคมยุโรปนั้น เป็นการยากลำบากที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนดบางประการตาม RoHS ได้ เช่น การกำหนดใช้สารทดแทนสารบางชนิดที่ประชาคมยุโรปห้ามใช้ในกระบวนการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์นั้น ด้วยเทคโนโลยีที่ยังไม่พัฒนาประกอบกับสารที่จะนำมาใช้ทดแทนนั้นมีต้นทุนสูง ทำให้ประเทศที่สามผู้ส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าวได้

แม้ว่าสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่นำเข้าจากประเทศที่สามจะได้รับประโยชน์ให้มีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีภายในประชาคมยุโรปเช่นเดียวกับสินค้าประเภทเดียวกันที่มีแหล่งกำเนิดภายในประชาคมและแม้ว่าการจำกัดปริมาณและมาตรการอื่นที่มีผลเป็นการจำกัดปริมาณจะเป็นสิ่งที่ถูกห้ามมิให้กระทำก็ตาม แต่ด้วย RoHS มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เป็นการลดความเสี่ยงและผลกระทบจากปริมาณขยะที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปกป้องคุ้มครองและเพื่อความปลอดภัยของสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงมีข้อสังเกตว่าประชาคมยุโรปจะถือเอาวัตถุประสงค์ของ RoHS ดังกล่าวเป็นข้ออ้างที่จะจำกัดปริมาณการนำเข้าหรือใช้มาตรการอื่นที่มีผลเป็นการจำกัดปริมาณสินค้าประเภท

time that the Member States concerned shall amend or abolish the measures in question. In the selection of such measures, priority shall be given to those which cause the least disturbance of the functioning of the common market.”

เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จากประเทศที่สาม ตามข้อยกเว้นของการห้ามจำกัดปริมาณหรือการใช้มาตรการอื่นที่มีผลเป็นการจำกัดปริมาณตาม มาตรา 30⁴⁰ EC 1957 หรือไม่ซึ่งประชาคมยุโรปอาจอ้างได้ว่า ผลผลิตของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่นำเข้ามาจากประเทศที่สามไม่ได้มาตรฐานตามที่ RoHS กำหนดไว้ ซึ่งการไม่ได้มาตรฐานดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลกระทบต่ออย่างร้ายแรงกับชีวิตมนุษย์ สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อมในประชาคมยุโรปส่งผลให้ประชาคมยุโรปอาจปฏิเสธการนำเข้าผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จากประเทศที่สามได้เช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากประเทศสมาชิกประชาคมยุโรปเองก็ปรารถนาที่จะจำกัดการนำเข้าสินค้าจากประเทศที่สามโดยอาศัยข้อกำหนดของประชาคมที่ให้อำนาจกระทำการดังกล่าวได้อย่างถูกต้องอยู่แล้ว

อย่างไรก็ตาม การที่ประชาคมยุโรปและประเทศสมาชิกของประชาคมยุโรปนั้นเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO)⁴¹ ดังนั้น ทั้งประชาคมยุโรปและประเทศสมาชิกย่อมมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลกตามพันธกรณีที่ได้ตกลงไว้ซึ่งพันธกรณีดังกล่าวรวมไปถึงการบัญญัติกฎหมายภายในของตนให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลกด้วย โดยเฉพาะภายใต้ข้อตกลง GATT 1994 หรือข้อตกลงอื่นๆ เช่น ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Agreement on Technical Barriers to Trade หรือ TBT) เนื่องจากข้อตกลงระหว่างประเทศดังกล่าว ประชาคมยุโรปได้ลงมติรับเอาโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 133 EC 1957 ทำให้ข้อตกลงดังกล่าวมีฐานะเป็นกฎหมายของประชาคมเช่นเดียวกับกฎหมายภายในที่ประชาคมยุโรปกำหนดขึ้นเองด้วย ทั้งนี้ตามที่ มาตรา 24⁴² EC 1957 ได้บัญญัติรับรองไว้

⁴⁰ THE EUROPEAN COMMUNITY. Art. 30 "The provisions of Articles 28 and 29 shall not preclude prohibitions or restrictions on imports, exports or goods in transit justified on grounds of public morality, public policy or public security; the protection of health and life of humans, animals or plants; the protection of national treasures possessing artistic, historic or archaeological value; or the protection of industrial and commercial property. Such prohibitions or restrictions shall not, however, constitute a means of arbitrary discrimination or a disguised restriction on trade between Member States."

⁴¹ องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เป็นองค์การระหว่างประเทศ ที่มีพัฒนาการมาจากการทำความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือแกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) เมื่อปี พ.ศ. 2490 ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีสถานะเป็นสถาบันจนกระทั่งประเทศสมาชิกได้จบรอบการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัย และผลการเจรจาส่วนหนึ่งคือ การก่อตั้ง WTO ขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 มีสมาชิกเริ่มแรก 81 ประเทศ และมีที่ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก WTO เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2538 เป็นสมาชิกลำดับที่ 59 มีสถานะเป็นสมาชิกก่อตั้ง ขณะนี้ มีประเทศที่อยู่ระหว่างกระบวนการเข้าเป็นสมาชิก WTO ที่สำคัญ เช่น รัสเซีย ซาอุดีอาระเบีย เวียดนาม ลาว เป็นต้น มูลค่าการค้าระหว่างประเทศสมาชิก WTO ด้วยกันคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 90 ของการค้าโลก และการขยายตัวของจำนวนสมาชิกจะมีผลให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นลำดับด้วย ปัจจุบัน (ณ เดือนพฤศจิกายน 2546) WTO มีสมาชิกทั้งสิ้น 148 ราย กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม พฤศจิกายน 2546

⁴² THE EUROPEAN COMMUNITY. Art. 24 "Products coming from a third country shall be considered to be in free circulation in a Member State if the import formalities have been complied with and any customs duties or charges having equivalent

ศาลยุติธรรมยุโรปก็ได้เคยวางแนวคำวินิจฉัยในกรณีนี้ไว้ว่า กฎหมายขององค์การการค้าโลกเป็นส่วนหนึ่งของระบบกฎหมายประชาคมยุโรปและกฎหมายประชาคมยุโรปเข้ากันได้ (Compatible) กับกฎหมายขององค์การการค้าโลก นอกจากนี้ ศาลภายในของประเทศสมาชิก (National Courts) ต่างใช้กฎหมายขององค์การการค้าโลกในการตีความกฎหมายประชาคมยุโรปเช่นกัน

ตัวอย่างคำพิพากษาที่วินิจฉัยว่า กฎหมายขององค์การการค้าโลกเป็นส่วนหนึ่งของระบบกฎหมายประชาคมยุโรป เช่น ใน คดี 43-44/98 *Emesa Sugar v Commission* ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2001 หรือที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อคดี *Emesa Sugar* ซึ่งเป็นคดีเกี่ยวกับการมีผลใช้บังคับของคำตัดสินของคณะมนตรียุโรป (The Council of the European Union) ในการเก็บภาษีศุลกากรสินค้าโควตาประเภทน้ำตาลที่นำเข้ามาจากประเทศอารูบา (Aruba) มายังประชาคมยุโรป คดีนี้ CFI เห็นว่า กฎหมายขององค์การการค้าโลก เป็นกรอบมาตรฐาน (The Normative Framework) ของตลาดสินค้าน้ำตาลประชาคมยุโรปและได้วินิจฉัยในทำนองเดียวกันในคดีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าน้ำตาลต่อมาอีกหลายคดี รวมทั้งคดีที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลงว่าด้วยการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti Dumping Agreement หรือ ADA) และข้อตกลงว่าด้วยการเกษตรกรรม (Agreement on Agriculture หรือ AA)⁴³

เมื่อพิจารณา RoHS ภายใต้กฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก แล้วจะเห็นได้ว่า ในการใช้ RoHS ของประชาคมยุโรปภายใต้ข้อตกลง GATT 1994 หรือความตกลงอื่นๆ เช่น ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Agreement on Technical Barriers to Trade หรือ TBT) นั้น ไม่มีบทบัญญัติใดที่สามารถนำมาปรับใช้ได้โดยตรง อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการตาม RoHS ของประชาคมยุโรปนั้น หากประชาคมยุโรปยังคงเคารพและปฏิบัติตามหลักการและกฎเกณฑ์พื้นฐานของ GATT ที่สำคัญ อันได้แก่ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non – Discrimination Principle) ซึ่งเป็นหลักการของหลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most – Favoured Nation Treatment) และหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) หลักการห้ามจำกัดปริมาณ และการใช้นั้น ไม่มีลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจหรือใช้ในลักษณะที่เป็นการจำกัดการค้าระหว่างประเทศอย่างแอบแฝงแล้ว มาตรการดังกล่าวย่อมสอดคล้องกับหลักการขององค์การการค้าโลก

effect which are payable have been levied in that Member State, and if they have not benefited from a total or partial drawback of such duties or charges.”

⁴³ สมบัติ พฤติพงษ์ศักดิ์. (6 มิถุนายน 2547). *สหภาพยุโรปกับผลของกฎหมายขององค์การการค้าโลก*. วารสารบทบัญญัติ. หน้า 153.

อย่างไรก็ตาม หากประชาคมยุโรปใช้ RoHS เป็นมาตรการจำกัดทางการค้าโดยอาศัยเหตุผลในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะใช้วิธีการห้ามนำเข้า กำหนดโควตา หรือวิธีการใดๆ ที่มีผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อการค้าระหว่างประเทศก็ตาม การกระทำดังกล่าวย่อมเป็นการกระทำที่ขัดต่อพันธกรณีขององค์การการค้าโลก ดังนั้น ประเทศที่สามซึ่งเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก สามารถเรียกให้ประชาคมยุโรปและประเทศสมาชิกของประชาคมยุโรปรับผิดชอบในการกระทำที่ไม่เป็นไปตามพันธกรณีขององค์การการค้าโลก ได้โดยนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลก

3.3 กฎหมายของประเทศไทย

กฎหมายของประเทศไทย ยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะ แต่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้ ในการควบคุมจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โดยจะศึกษากฎหมายต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑ กล่าวคือ

3.3.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕^{๔๔}

พระราชบัญญัตินี้มีกำหนดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และแนวคิดหลักการผู้ก่อมลพิษต้องรับภาระ มาใช้ในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ

- ก) ส่งเสริมประชาชนและองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ข) จัดระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ค) กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่น ให้เกิดการประสานงาน และมีหน้าที่ร่วมกันในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและกำหนดแนวทางปฏิบัติในส่วนที่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง

^{๔๔} เขตไท ลังการพันธุ์. (ธันวาคม 2544). การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และการแก้ปัญหาโดยแนวทางเลือกอื่น. วารสารนิเทศศาสตร์ 4. หน้า 782-784.

ง) กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษด้วยการจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมลพิษ

จ) กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษให้เป็นไปโดยชัดเจน

ฉ) กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมด้านกองทุนและความช่วยเหลือด้านต่างๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการยอมรับที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้⁴⁵

โดยตาม มาตรา ๗⁴⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติว่า “เพื่อเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้องค์กรเอกชนซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายต่างประเทศที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และมีได้มีวัตถุประสงค์ในทางการเมือง หรือมุ่งคำหากำไรจากการประกอบกิจกรรมดังกล่าว มีสิทธิขอจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

นอกจากนี้ ตาม ส่วนที่ ๖ มลพิษอื่นและของเสียอันตราย

มาตรา ๗๘⁴⁷ บัญญัติว่า “การเก็บรวบรวม การขนส่ง และการจัดการด้วยประการใดๆ เพื่อบำบัดและขจัดขยะมูลฝอย และของเสียอื่นที่อยู่ในสภาพเป็นของแข็ง การป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการทำงานเหมืองแร่ทั้งบนบกและในทะเล การป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจาก การสำรวจ และขุดเจาะน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติและสารไฮโดรคาร์บอนทุกชนิดทั้งบนบกและในทะเล หรือการป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจาก การปล่อยทิ้งน้ำมันและการทิ้งของเสียและวัตถุอื่นๆ จากเรือเดินทะเล เรือบรรทุกน้ำมัน และเรือประเภทอื่น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

⁴⁵ อธิพิพล ศรีเสาวลักษณ์. (วันที่ 26 สิงหาคม). *ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะด้านการจัดการเศษเหลือทิ้งและแนวทาง ระเบียบ WEEE และ RoHS ของไทย*. เอกสารประกอบสัมมนา ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเศษเหลือทิ้งของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ไทย โดยสถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ณ โรงแรมบางกอกพาเลซ. หน้า 6.

⁴⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕. (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม”). มาตรา ๗.

⁴⁷ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มาตรา ๗๘.

มาตรา ๗๕^{๔๘} บัญญัติว่า “ ในกรณีที่ไม่มีความหมายใดบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดชนิดและประเภทของของเสียอันตรายที่เกิดจากการผลิต การใช้สารเคมีหรือวัตถุอันตรายในกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การสาธารณสุข และกิจการอย่างอื่นให้อยู่ในความควบคุม ในการนี้ให้กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรการ และวิธีการเพื่อควบคุมการเก็บ รวบรวม การรักษาความปลอดภัย การขนส่งเคลื่อนย้าย การนำเข้ามาในราชอาณาจักร การส่งออกไปนอกราชอาณาจักร และการจัดการ บำบัด และกำจัดของเสียอันตรายดังกล่าวด้วยวิธีการที่เหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชาที่เกี่ยวข้องด้วย”

และในส่วนที่ ๗ การตรวจสอบและควบคุม

มาตรา ๘๐^{๔๙} บัญญัติว่า “เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งมีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์ หรือเครื่องมือสำหรับควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือมลพิษอื่นระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย ตาม มาตรา ๖๘ หรือ มาตรา ๗๐ เป็นของตนเองมีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์ และเครื่องมือดังกล่าวในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น และจะต้องจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบ หรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง”

ส่วนที่ ๘ ค่าบริการและค่าปรับ

มาตรา ๘๘^{๕๐} บัญญัติว่า “ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่ใดซึ่งได้จัดให้มีการก่อสร้างและดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการ โดยเงินงบประมาณแผ่นดินหรือเงินรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่นและเงินกองทุนซึ่งจัดสรรตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษพิจารณากำหนดอัตราค่าบริการที่จะประกาศใช้ในแต่ละเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่ที่เป็นที่ตั้งของระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมดังกล่าว”

มาตรา ๘๙^{๕๑} บัญญัติว่า “อัตราค่าบริการที่กำหนดตามมาตรา ๘๘ สำหรับการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา ๗๑ และมาตรา ๗๒ อาจกำหนดให้มีอัตราแตกต่างกันได้ตามความเหมาะสม

^{๔๘} พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. มาตรา ๗๕.

^{๔๙} พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. มาตรา ๘๐.

^{๕๐} พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. มาตรา ๘๘.

^{๕๑} พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. มาตรา ๘๙.

เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา ๘๒ ประเภทบ้านเรือนที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นผู้ใช้รายย่อย มีสิทธิได้รับยกเว้น ไม่ต้องเสียค่าบริการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ”

มาตรา ๘๐^{๕๒} บัญญัติว่า “เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษผู้ใดหลีกเลี่ยงไม่จัดส่งน้ำเสียไปทำการบำบัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการตามมาตรา ๘๑ หรือ มาตรา ๘๒ และลักลอบปล่อยทิ้งน้ำเสียหรือของเสียนั้นออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกเขตที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษ ที่ตนเป็นเจ้าของหรือผู้ปกครอง หรือจัดส่งน้ำเสียหรือของเสียไปทำการบำบัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการ แต่ไม่ยอมชำระค่าบริการที่กำหนดโดยไม่มีสิทธิได้รับยกเว้นตามมาตรา ๘๕ วรรคสอง จะต้องเสียค่าปรับสี่เท่าของอัตราค่าบริการที่กำหนดตาม มาตรา ๘๘ จนกว่าจะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๘๑^{๕๓} บัญญัติว่า “เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามมาตรา ๘๐ ผู้ใดลักลอบปล่อยทิ้งน้ำเสียหรือของเสียสู่ระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการ จะต้องเสียค่าปรับรายวันในอัตราสี่เท่าของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายประจำวันสำหรับการเปิดเดินเครื่องทำงานระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียของตน ตลอดเวลาที่ดำเนินการเช่นว่านั้นและมีหน้าที่ต้องชดใช้ค่าเสียหายหากการปล่อยทิ้งน้ำเสีย หรือของเสียนั้นก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายหรือความบกพร่องแก่ระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการด้วยประการใดๆ”

มาตรา ๘๒^{๕๔} บัญญัติว่า “เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา ๖๘ หรือมาตรา ๘๐ ผู้ใดละเว้นไม่ใช้อุปกรณ์และเครื่องมือของตนที่มีอยู่สำหรับการควบคุมมลพิษอากาศ เสียงและความสั่นสะเทือน หรือละเว้นไม่ทำการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียโดยใช้ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียของตนที่มีอยู่และลักลอบปล่อยทิ้งมลพิษน้ำเสียหรือของเสียดังกล่าวออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกเขตแหล่งกำเนิดมลพิษของตนจะต้องเสียค่าปรับรายวันในอัตราสี่เท่าของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายประจำวันสำหรับการเปิดเดินเครื่องทำงานของอุปกรณ์ เครื่องมือ หรือระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียของตนตลอดเวลาที่ดำเนินการเช่นว่านั้น”

^{๕๒} พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. มาตรา ๘๐.

^{๕๓} พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. มาตรา ๘๑.

^{๕๔} พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. มาตรา ๘๒.

มาตรา ๕๓^{๕๕} บัญญัติว่า “ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการ มีอำนาจหน้าที่จัดเก็บค่าบริการ ค่าปรับ และเรียกค่าธรรมเนียมตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ ทั้งนี้ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการที่ราชการส่วนท้องถิ่นหรือของส่วนราชการที่ได้จัดเก็บค่าบริการ และค่าปรับนั้น”

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายฉบับนี้กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษ ด้วยการจัดให้มีระบบกำจัดของเสียและเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมลพิษ โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษและกำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมด้านกองทุนและความช่วยเหลือด้านต่างๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการยอมรับที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แต่ยังไม่พบบัญญัติในการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการมีมาตรการทางกฎหมายในการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์โดยตรง ได้แก่ ใหนเพียงใดผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 4

3.3.2 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติดังกล่าว มีกำหนดหลักแนวคิดหลักการผู้ก่อมลพิษต้องรับภาระ และแนวคิดหลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดเก็บภาษีการปล่อยมลพิษ ในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๑๒ บทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมปัจจุบันและไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการประกอบกิจการโรงงาน เนื่องจากกำหนดให้โรงงานทุกลักษณะต้องขออนุญาตเช่นเดียวกัน ทั้งๆ ที่ ตามสภาพที่เป็นจริง โรงงานต่างๆ มี ลักษณะที่แตกต่างกัน โรงงานบางประเภทไม่จำเป็นต้องควบคุมดูแลการตั้งโรงงาน เพียงแต่ดูแลการดำเนินงานเท่านั้น คงมีแต่โรงงานประเภทที่อาจเกิดอันตรายจากการประกอบกิจการได้ เท่านั้นที่ควรจะต้องควบคุมการจัดตั้งอย่างเคร่งครัด จึงสมควรปรับปรุงระบบการควบคุมดูแลให้สอดคล้องกับสภาพการประกอบกิจการ ด้วยการให้โรงงานบางลักษณะอาจประกอบกิจการได้ภายใต้ระบบการกำกับตามปกติ และ โรงงานบางลักษณะจะต้องแจ้งให้ทราบก่อน จึงจะเริ่มประกอบกิจการได้ โดยคงมีแต่โรงงานบางลักษณะที่จำเป็นเท่านั้นที่จะยังคงใช้ระบบการอนุญาตและสมควรปรับปรุงวิธีการอนุญาตให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้ได้กำหนดให้มีการประสานงานกันระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการ

^{๕๕} พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. มาตรา ๕๓.

อนุญาตตามกฎหมายให้พิจารณาลดการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนกันเพื่อความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ และสมควรปรับปรุงการควบคุมการประกอบกิจการ โรงงานให้เป็นไปโดยได้ผลยิ่งขึ้นด้วย การให้มีการออกกฎเพื่อกำหนดขอบเขตการประกอบกิจการ โรงงานให้ชัดเจน และกำหนดขั้นตอนการใช้ อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งเพื่อบังคับให้โรงงานปฏิบัติตามกฎหมายพร้อมกับ ปรับปรุงอัตราโทษและกำหนดให้มีการร่วมรับผิดชอบ สำหรับผู้ที่ทำงานในโรงงานนอกเหนือจาก เจ้าของโรงงานเพื่อให้การควบคุมโรงงานเป็นไปอย่างได้ผลยิ่งขึ้น โดยได้มีบทบัญญัติในการกำกับ และดูแลโรงงานในการขออนุญาตจัดตั้ง ดังนี้

มาตรา ๓๒^{๕๖} “เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมความมั่นคง ความปลอดภัย ของประเทศหรือของสาธารณชน ให้รัฐมนตรี โดยอนุมนตรีคณะรัฐมนตรีมีอำนาจ กำหนดโดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาในเรื่องดังต่อไปนี้

ก) กำหนดจำนวนและขนาดของโรงงานแต่ละประเภทหรือชนิดที่จะให้ตั้งหรือ ขยาย หรือที่จะไม่ให้ตั้งหรือขยายในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง

ข) กำหนดชนิด คุณภาพ อัตราส่วนของวัตถุดิบ แหล่งกำเนิดของวัตถุดิบ และ หรือปัจจัยหรือชนิดของพลังงานที่จะนำมาใช้หรือผลิตในโรงงาน

ค) กำหนดชนิดหรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในโรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยาย

ง) กำหนดให้นำผลผลิตของโรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยายไปใช้ในอุตสาหกรรม บางประเภท หรือให้ส่งผลผลิตออกนอกอาณาจักรทั้งหมดหรือบางส่วน”

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายฉบับนี้ มีมาตรการในการกำกับดูแลโรงงานในเรื่อง ของสภาพแวดล้อมของโรงงาน กรรมวิธีการผลิต และลักษณะประเภทของเครื่องจักรที่นำมาใช้ในการ ประกอบการ เพื่อบรรลุลวัตถุประสงค์ในการพัฒนาประเทศควบคู่ไปกับการดูแลและรักษา สภาพแวดล้อม แต่ยังไม่มียกเว้นบทบัญญัติในการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็น ในการมีมาตรการทางกฎหมายในการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและ อิเล็กทรอนิกส์โดยตรง ได้แก่ ใหนเพียงใดผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 4

3.3.3 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติดังกล่าว มีกำหนดหลักแนวความคิดหลักการผู้ก่อมลพิษต้องรับภาระ และแนวคิดหลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดเก็บภาษีการปล่อยมลพิษ ในการรักษาสภาพแวดล้อม

^{๕๖} พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕. มาตรา ๓๒.

โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปรากฏว่าในปัจจุบันมีการนำวัตถุอันตรายมาใช้ในกิจการประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมาก และวัตถุอันตรายบางชนิดอาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ และสิ่งแวดล้อมได้ แม้ว่าจะมีกฎหมายที่ใช้ควบคุมวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายอยู่บ้างแล้วก็ตาม แต่ก็มิได้อยู่หลายฉบับและอยู่ในอำนาจหน้าที่ของหลายกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งกฎหมายเหล่านั้น ได้ออกมาต่างยุคต่างสมัยกัน ทำให้มีบทบัญญัติที่แตกต่างกันและยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ สมควรปรับปรุงกฎหมายว่า ด้วยวัตถุมีพิษ โดยขยายขอบเขตให้ครอบคลุมวัตถุอันตรายต่างๆ ทุกชนิด และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายให้เหมาะสมยิ่งขึ้น พร้อมกับจัดระบบบริหารให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับการควบคุมดูแลวัตถุอันตรายดังกล่าวด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ โดยมีกำหนด วัตถุอันตรายใน มาตรา ๑^{๕๗} หมายความว่า วัตถุดังต่อไปนี้

- ก) วัตถุระเบิดได้
- ข) วัตถุไวไฟ
- ค) วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์
- ง) วัตถุมีพิษ
- จ) วัตถุที่ทำให้เกิดโรค
- ฉ) วัตถุกัมมันตรังสี
- ช) วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม
- ซ) วัตถุกัดกร่อน
- ฌ) วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง
- ฎ) วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นครีมิภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่

บุคคลสัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม

และตามบทบัญญัติได้มีการนำแนวคิดหลักการผู้ก่อมลพิษต้องรับภาระ ดังที่ปรากฏใน มาตรา ๔๒ ที่กำหนดให้ ผู้ผลิตเพื่อการค้า ผู้นำเข้า เพื่อการค้าผู้ส่งออกเพื่อการค้า ผู้เก็บรักษาเพื่อการค้า หรือผู้ขายซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 หรือชนิดที่ 3 ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่อัตราค่าธรรมเนียมนั้น ต้องไม่เกินอัตราตามท้ายพระราชบัญญัตินี้ ถ้าไม่มีการชำระค่าธรรมเนียมภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เสียเงินเพิ่มอีกร้อยละห้าต่อเดือน ในกรณีที่ค้างชำระโดยไม่มีเหตุอันควรและเป็นกรณีที่มีใบอนุญาตในการดำเนินการ พนักงานเจ้าหน้าที่ จะสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตตามควรแก่กรณีก็ได้^{๕๘}

^{๕๗} พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕. มาตรา ๑.

^{๕๘} อธิพิล ศรีเสาวลักษณ์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 48. หน้า 8.

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายฉบับนี้กำหนดการควบคุมวัตถุอันตรายด้วยวิธีการแบ่งชนิดวัตถุอันตราย รวมถึงกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตรายในทุกขั้นตอนอย่างละเอียดไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการในขั้นตอนใด เช่น ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้า ผู้ขาย รวมถึงผู้ครอบครองด้วย แต่ยังไม่มียกเว้นผู้ปฏิบัติในการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการมีมาตรการทางกฎหมายในการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์โดยตรง ได้แก่ โหนดเพียงใดผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 4

3.3.4 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

พระราชบัญญัติดังกล่าว มีกำหนดหลักแนวคิดหลักการผู้ก่อมลพิษต้องรับภาระและแนวคิดหลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดเก็บภาษีการปล่อยมลพิษ ในการรักษาสีงแวดล้อม โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ เนื่องจากประเทศไทยกำลังเร่งรัดพัฒนากิจการอุตสาหกรรม มีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหลายชนิดที่ผลิตขึ้น ได้ภายในประเทศ แต่ยังมีได้มีการกำหนดมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้เป็นที่แน่นอนและเหมาะสม ทำให้มีการแข่งขันกันลดราคา โดยทำให้คุณภาพต่ำลง เป็นเหตุให้ประชาชนขาดความนิยมเชื่อถือ นอกจากนี้ยังอาจเกิดอันตรายแก่ประชาชนและก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในการประกอบกิจการอุตสาหกรรมซึ่งเป็นผลเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศ จึงเป็นการสมควรตรากฎหมายฉบับนี้ กำหนดมาตรฐานเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการอุตสาหกรรมหรือเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีการกำหนดเป็นมาตรการบังคับให้ผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าต้องทำดังนี้

มาตรา ๑๗^{๕๙} “เพื่อความปลอดภัย หรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการอุตสาหกรรมหรือเศรษฐกิจของประเทศ จะกำหนดให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชนิดใดต้องเป็นไปตามมาตรฐาน”

มาตรา ๒๐^{๖๐} “ผู้ใดทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ต้องแสดงหลักฐานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและได้รับใบอนุญาตจาก

^{๕๙} พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑. (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม”). มาตรา ๑๗.

^{๖๐} พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. มาตรา ๒๐.

คณะกรรมการ การขออนุญาต การตรวจสอบ และการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”⁶¹

มาตรา ๒๐ ทวิ⁶² “เพื่อประโยชน์ในการส่งออก หรือเมื่อมีความจำเป็นต้องทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ที่แตกต่างไปจากมาตรฐานที่กำหนดเพื่อใช้ในราชอาณาจักรเป็นครั้งคราว รัฐมนตรีจะอนุญาตเป็นการเฉพาะคราวให้ผู้รับอนุญาตตาม มาตรา ๒๐ ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนด ให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานตามมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะต่ำกว่าหรือสูงกว่ามาตรฐานพระราชบัญญัตินี้ได้ มาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการและการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าว จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด”⁶³

มาตรา ๒๑⁶⁴ “ผู้ใดนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรต้องแสดงหลักฐานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ และการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๒๑ ทวิ⁶⁵ “เมื่อมีความจำเป็นต้องนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่แตกต่างไปจากมาตรฐานที่กำหนดเพื่อใช้ในราชอาณาจักรเป็นครั้งคราว รัฐมนตรีจะอนุญาตเป็นการเฉพาะคราวให้ผู้ใดนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่เป็นไปตามมาตรฐานของต่างประเทศ หรือมาตรฐานระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะต่ำกว่าหรือสูงกว่ามาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้ได้

มาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการและการนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวเข้ามาในราชอาณาจักรก็จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

นอกจากนี้ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ต้องรับผิดชอบต่อการที่ก่อความเสียหาย หรือก่อมลพิษสิ่งแวดล้อม”

มาตรา ๔๘⁶⁶ “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁶¹ มาตรา นี้ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕.

⁶² พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. มาตรา ๒๐ ทวิ.

⁶³ มาตรา นี้ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒.

⁶⁴ พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. มาตรา ๒๑.

⁶⁵ พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. มาตรา ๒๑ ทวิ.

⁶⁶ พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. มาตรา ๔๘.

มาตรา ๔๘ ทวิ^{๖๗} “ผู้ใดได้รับอนุญาตให้ทำหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตาม มาตรา ๒๐ ทวิ วรรคหนึ่ง หรือ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่งแล้วฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดตาม มาตรา ๒๐ ทวิ วรรคสอง หรือมาตรา ๒๑ ทวิ วรรคสอง แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๔๙^{๖๘} “ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม มาตรา ๒๒ หรือ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”^{๖๙}

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายฉบับนี้กำหนดมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อความปลอดภัย หรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการอุตสาหกรรม หรือเศรษฐกิจของประเทศ แต่ยังไม่มียกเว้นข้อยกเว้นในการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการมีมาตรการทางกฎหมายในการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์โดยตรง ได้แก่ หน้เพียงใดผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 4

สรุป ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากฎหมายเฉพาะของประเทศไทย และของต่างประเทศ โดยศึกษาเฉพาะกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปเนื่องจากเป็นกลุ่มประเทศที่มีความเข้มงวดมากต่อการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายโดยตรงในการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการมีมาตรการทางกฎหมายในการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์โดยตรง ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำกฎหมายเหล่านั้นมาใช้ในการจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ต่อไปในบทที่ 4

^{๖๗} พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. มาตรา ๔๘ ทวิ.

^{๖๘} พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. มาตรา ๔๙.

^{๖๙} มาตรา นี้ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดย มาตรา ๑๔ แห่ง พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๑.